

JOURNALISTI

6
2016

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
92. vuosikerta 28.4.2016

Sana on vapaa

Rebekka Härkönen ja yksitoista muuta journalistia kertovat, miten sananvapaus toteutuu heidän työssään.

8–15

tässä lehdessä

○ Marjaana Wikman tietää, että ”tätijumpassa” ei pärjää pelkällä notkeudella. **34**

KUVA: LIISA TAKALA

○ **ESSEE:** Ilmaisui ”hyvin tummaihoisen” ei auta rikoksen selvittämisessä, vaikka raiskaus olisikin oikeasti tapahtunut, kirjoittaa Vera Miettinen.

20

○ Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen haluaa, että toimittajiin kohdistuvia uhkauksia käsitellään ilmiönä – ei yksittäistapauksina.

16

Median perinteinen ansaintalogiikka on ollut palasina koko opiskeluaikani ja työurani ajan. Entäs sitten? Muututaan paremmiksi, eikä valiteta. Uskon, että tulevaisuudessa on paljon hyvää laadukkaan journalismin näkökulmasta. Se, mitä tapahtui elokuville ja musiikille, tapahtuu juuri nyt journalismille. Se on mahdollisuus.

Toimittaja Maija Tamminen
Markkinointi&Mainonnassa 13. huhtikuuta

Journalismi muuttuu kovaa vauhtia valtaa vartioivasta vahtikoirasta eri intresiryhmien sylikoiraksi. Aivan liian moni

intohimoinen journalisti, kriittisesti ajatteleva ja penkomisesta pitävä toimittaja on jo päätenyt työpaikan varmisteluun hajuttoman ja mauttoman tuotannon reseptillä. Taputellaan uutisvirtaan hukkuja juttuja.

Freelancetoimittaja Tuula Malin
Iltalehden IL-blogeissa 15. huhtikuuta

Mainonta sellaisena, kuin me ei-milleniaanit sen tunnemme, on mesenaattisuhteensa sanonut irti. Tosin tästä rahoitustrauasta on jo useita vuosia. Terapeutin sohvalle on unohtunut, että journalismin ydin on sisällöissä ja me-

diabisneksen tehtävä on määrätietoisesti etsiä uusia tapoja rahoittaa journalisminsa.

Aller Median toimitusjohtaja Pauli Aalto-Setälä
yhtiön Wau.fi-sivustolla 18. huhtikuuta

Ehkäpä tulevaisuudessa ammenamme mediasisältömmme Adidas-uutisista ja Nike-sanomista. Ja mikä olisikaan hienompaa kuin lukea H&M:n tutkivan journalismin osaston paljastuksia siitä, ketkä julkkikset käyttävät putiikin rättejä salaa.

Toimittaja Sanna Ukkola
Ylen verkkosivuilla 19. huhtikuuta

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
92. vuosikerta 28. 4. 2016

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIHTEERI/REDAKTIONS-
SEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Heli Saarela 050 528 5001

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
YAP Solutions Oy 09 856 67912
journalisti@nesenta.fi

PAINO/TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
(09) 6122 330, faksi (09) 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi
www.journalisti.fi

KANNEN KUVA: JUSSI VIERIMAA

*Journalisti vaalii
laadukasta journalismia,
sananvapautta ja
alan parhaita perinteitä.
Journalisti tarkastelee
kriittisesti media-alaa
ja sen ilmiöitä.*

MARKKU LAPPALAINEN ○ markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Sananvapautta vaalimaan

Hyvä Suomi! Lama ei näy sananvapausmarkkinoilla. Toimittajat ilman rajoja -järjestö (TIR) on nimennyt Suomen lehdistönvapauden kärkeksi jo seitsemännen kerran.

Järjestön vuosittainen indeksi mittaa toimittajien turvallisuutta, mahdollisuuksia riippumattomaan työskentelyyn, itsesensuuria ja lainsäädännön määrittelemiä toimintaedellytyksiä. 180 maata kattavan indeksin mukaan globaali lehdistönvapaus on heikentynyt viime vuosina. Euroopassa kehitys on ollut erityisen kielteistä. Yhteiskunnallisen ilmapiirin kärjistyminen näkyy myös toimittajien arjessa. Henkilöön, hänen lähipiiriinsä ja työpaikkaansa kohdistuva uhkailu heikentää lehdistönvapausindeksiä, kuten on tapahtunut muun muassa kärkijoukkoon kuuluvassa Ruotsissa.

Pyrkimykset murentaa riippumatonta tiedonvälitystä ovat romahduttaneet Puolan sijoituk-

sen. Maa on nyt sijalla 47, viime vuonna se oli 29 sijaa korkeammalla. Laki ja oikeus-puolueen muodostama hallitus on ottanut Puolassa kontrolliinsa valtiollisen median, mikä sopii huonosti eurooppalaisen vapaan tiedonvälityksen perinteeseen.

”Suomessakaan ei ole aihetta erityiseen henkselien paukutte- luun.

Suomessakaan ei ole aihetta erityiseen henkselien paukutte-
luun. Vihapuhe ja uhkailu ovat yleistyneet meillä jopa siinä määrin, että on aiheellista pelätä myös itsesensuurin yleistymistä. Lehdistönvapautta vaarantavat myös poliitikkojen ja virkamies-
ten pyrkimykset rajoittaa toimittajien tiedonsaantia. Valikoiva tiedottaminen ja lausuntojen pantaaminen nakertavat malli-
maan statustamme.

Suomen tunnusluku TIR:n

indeksissä oli aiempaa alempi, mutta se riitti edelleen ykkös-sijaan. Sijoituksen pitäminen olisi kunniakasta aikana, jolloin jokaisesta kansallisesta me-
nestystekijästä haetaan voimia maan nostamiseen lamaantu-
neisuuden tilasta.

Yleisradion tehtäviin ja toi-
minnan järjestämiseen liittyvä
parlamentaarinen työ määrittää
osaltaan poliitikkojen suhdetta
sananvapauteen. Oma merki-
tyksensä on myös omistuksen
avoimuutta rajoittamaan pyrki-
villä hankkeilla, kuten hallinta-
rekisterilailla. Puhumattakaan
siitä, kuinka tärkeää on, että
poliisi ja syyttäjät käsittelevät
jämähästi toimittajiin kohdistu-
vaa uhkailua.

JOURNALISTI ja *Journalisti*-
lehti ovat käynnistäneet kam-
panjan, joka korostaa hieman
varjoon jäänyttä sananvapauden
ulottuvuutta: Kannan vastuun
sanoistani.

Pannaan siis #sananvastuuvala
kiertämään!

Kampanjasta enemmän
tämän lehden sivuilla 18–19.

Digi-alv alas

Euroopan komissio valmistelee arvonlisäve-
rojärjestelmän uudistusta, joka mahdollis-
taisi digitaalisten sisältöjen arvonlisäveron
alentamisen vielä tänä vuonna.

Viestinnän Keskusliiton toimitusjohtaja **Jukka Viitasaari** sanoo, että alv:n alentaminen helpot-
taisi kotimaisen median digitaalisen tulevaisuu-
den rakentamista ja kykyä työllistää. Myös Journa-
listiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen**
uskoo, että toimenpide auttaisi välittömästi vai-

keuksissa kamppailevaa lehdistöä. He kommentoivat asiaa järjestöjensä tiedotteissa huhtikuun
alussa.

Lehtitilauksien alv on nyt kymmenen prosent-
tia, digisisältöjen 24. Kun tämän epäsuhtaan pois-
tamiselta väistyy EU:n asettama este, asiassa voi-
daan Suomessa edetä nopeasti – jos niin halutaan.
Juha Sipilän (kesk.) hallituksen ohjelmaan on
kirjattu tavoite digi-alvin alentamisesta.

KASVO

BASTIAN OBERMAYER

● Tietokirjailija ja saksalaisen Süddeutsche Zeitungin 38-vuotias tutkiva toimittaja.

● Kirjoittanut aiemmin muun muassa natsien sotarikoksista, sarjamurhaajista ja katolisen kirkon piirissä harjoitetusta seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

● Vieraili tutkivan journalismin konferenssissa Helsingissä 23. huhtikuuta.

Vuoto vei yöunet

Saksalainen toimittaja Bastian Obermayer otti vastaan maailman suurimman tietovuodon ja panttasi sitä vuoden.

PASI KIVOJA, TEKSTI • MEERI UTTI, KUVA

Saksalaisen *Süddeutsche Zeitung* -lehden toimittaja **Bastian Obermayer** sai vuosi sitten yhteydenoton nimettömältä lähteeltä, joka kysyi, kiinnostaako häntä informaatio veroparatiisiyhtiöistä.

"Miten isosta tietomäärästä tässä puhutaan?" Obermayer kysyi lähteeltä.

"Suuremmasta kuin olet koskaan nähnyt", lähde vastasi *Wired*-lehden mukaan.

Lupaus piti paikkansa, sillä panamalaisesta Mossack Fonseca -lakitoimistosta vuodettua tietoa on 2,6 teratavua. Saksalaislehti jakoi aineiston tutkivien toimittajien järjestön ICIJ:n kanssa, joka valjasti 400 toimittajaa penkomaan papereita.

"Tuntuihan se jännittävältä ja kiehtovalta, kun näki, että aineisto on todella hyvää", Obermayer kuvailee *Journalistille*.

OBERMAYER EI TUNNE tietovuodon lähdeä, sillä tämä ei ole suostunut tapaamisiin ja kommunikoi ainoastaan suojattujen kanalien välityksellä.

Mossack Fonseca sanoo, että kyseessä on laiton tietomurto. Bastian Obermayer ei tiedä, miten lähde on tiedot saanut. Hän korostaa, että tietojen yhteiskunnallinen merkittävyys ratkaisee niiden julkaisemisen, eikä hankintatavalla ole asian kannalta merkitystä.

"Lähteen kanssa on keskusteltu kuukausien aikana paljon hänen motiiveistaan. Olen melko varma, että lähteen kertoma motiivi pitää paikkansa. Hän haluaa pysäyttää veronkierron."

Obermayerin mukaan lähde ei ole pyytänyt eikä hänelle ole maksettu tietojen vuotamisesta.

OBERMAYER SANOO keskustelleensa lähteen kanssa hetkittäin enemmän kuin oman vai-

monsa.

"Käytin projektiin yli vuoden, enkä kirjoittanut kuukausiin mitään lehteen. En voinut kertoa ystävilleni ja perheelleni, mitä puuhasin. Viimeisinä viikkoina ennen paljastusta mentiin hyvin vähillä yöunilla. Olen hyvin onnellinen, että se on nyt takanapäin."

Panama-projektin aikana on käynyt selväksi, että paljastuksia tekevät tutkivat toimittajat ovat itse mestarillisia tiedonpanttaajia. Tieto käynnissä olevista selvityksistä pysyi visusti salassa loppuun saakka.

”Halusimme tuhota varmuuden vuoksi kaikki lähteeseen johtavat jäljet.

"Me kaikki noudatimme sääntöjä: Älä puhu. Käytä suojattua viestintää. Ole varovainen. Ole vastuullinen. Silti on ihme, ettei mitään vuotanut ulos."

Ennen yhteydenottoja tutkimusten kohteisiin Obermayer kertoo tuhonneensa kannettavan tietokoneensa kovalevyn ja puhelimen, jolla oli ollut yhteydessä lähteen kanssa.

"Halusimme tuhota varmuuden vuoksi kaikki lähteeseen johtavat jäljet. Ensin kaikki data tuhottiin ohjelmallisesti. Sitten otimme vasaran."

Ennen paljastuksia se saattoi tuntua ylivoimaisuudelta, mutta jälkikeskustelu viranomaisvaatimuksineen osoittaa, että kaikki keinot suojata journalistien tietolähteitä voivat olla tarpeen. ●

LUE LAAJEMPI HAASTATTELU JOURNALISTIN VERKKOSIVUILTA:
JOURNALISTI.FI

YLE TUTKII AINOANA SUOMESSA PANAMAN PAPEREITA

● Panaman paperit käsittävät 11,5 miljoonaa asiakirjaa, jotka saksalaislehti Süddeutsche Zeitung sai haltuunsa.

● Yli sata tiedotusvälinettä on tutkinut kuukausien ajan vallanpitäjien veroparatiisiköksiä paljastavia asiakirjoja. Suomesta mukana on Yle.

● Aineistoa ei aiota luovuttaa viranomaisille.

Jäävuoren huippu. Minna Knus-Galánin mukaan Panama-vuodossa riittää vielä kerrottavaa. ”Se tuntuu unohtuvan, että tässä on tietoa vain yhdestä asianajotoimistosta. Niitä on satoja.”

”Me olemme journalisteja, emme poliiseja”

ANNA-SOFIA NIEMINEN, TEKSTI • VESA LAITINEN, KUVA

Toimittaja Minna Knus-Galán uskoo, että Panaman papereita ei kannata luovuttaa viranomaisille.

Sen jälkeen kun Panama-vuoto paljastui huhtikuun alussa, aineiston luovuttamista viranomaisille ovat ehtineet vaatia muun muassa valtiovarainministeri **Alexander Stubb**, Verohallinto ja *Keskisuomalainen*.

Suomessa vuotoa tutkinut Yleisradio on kuitenkin ilmoittanut ykskantaan, että sillä ei ole oikeutta luovuttaa aineistoa eteenpäin. Joillakin Ylen toimittajilla on pääsy aineistoon, mutta aineisto ei ole Ylen hallussa.

Aineiston tutkimista on koordinoitunut kansainvälinen tutkivien toimittajien järjestö ICIJ. Se puolestaan on kertonut aikovansa julkistaa ainoastaan veroparatiisiyhtiöiden nimet ja osan yrityksiin liittyvistä osakkeenomistajien ja välikäsien nimistä. ICIJ ei siis julkaise koko aineistoa tai luovuta sitä viranomaisille.

”Minun mielestäni se on ihan oikea päätös. Me olemme journalisti-

teja, emme poliiseja. Minun roolini toimittajana on tutkia aineistoa, hakea sieltä yhteiskunnallisesti merkittävät asiat ja tehdä niistä juttuja”, Ylen *MOT:n* toimittaja **Minna Knus-Galán** sanoo. Hän on ICIJ:n jäsen, ja hänen verkostojensa ansiosta Yle on mukana projektissa.

Knus-Galán korostaa toimittajien vastuuta siitä, että kukaan ei joudu vuodon takia hankaluuksiin. Hän kertoo olevansa avoimen datan ystävä, mutta riippuu datasta, vaikka sen laittaa avoimeksi. Tässä tapauksessa ei hänen mukaansa voi, koska aineistossa on liian herkkää materiaalia.

ICIJ:N PÄÄTÖKSEN ymmärtää myös Tampereen yliopiston mediatutkija **Heikki Heikkilä**, joka on mukana useassa tietovuotoihin keskittyvässä tutkimusprojektissa. Hän ei usko, että yksittäistapauksessa aineiston luovuttamisesta viranomaisille olisi kauheasti haittaa, mutta pitkällä aikavälillä se olisi journalismille vahingollista.

”Tämän tyyppistä toimintaa vaikeuttaisi, jos ei olisi varmuutta,

pysykö aineisto toimituksissa”, Heikkilä sanoo.

Hänen mukaansa avoimuuden tai läpinäkyvyyden vaatimus on nyt paljon esillä esimerkiksi media- ja organisaatiotutkimuksessa. Tutkimukset kyseenalaistavat läpinäkyvyyden hyödyn.

”Läpinäkyvyydestä tulee helposi ajatus, että heti kun nähdään, miten asiat toimivat, se jotenkin johtaisi siihen, että väärinkäytökset loppuisivat.”

Heikkilä ei usko, että näin kävisi. Esimerkiksi veroparatiisit ovat niin iso vastustaja, että paljastusten seuraukset eivät ole kovin isoja ja konkreettisia. Pienemmässä mittakaavassa voi tulla muutoksia, esimerkiksi jotkut yritykset saattavat muuttaa toimintatapojaan.

VUOTOJA SEURANNUT keskustelu on kuitenkin Heikkilän mielestä tervetullutta. Ainakin tiedämme, millaisessa maailmassa elämme.

Knus-Galánin mielestä keskustelu veroparatiiseista on Panama-vuodon jälkeen muuttunut: aiempaa enemmän on puhuttu siitä, onko

veroparatiisitoiminta moraalista.

Siihen vaadittiin iso, kansainvälinen tutkivan journalismin projekti. Panaman paperit sai haltuunsa saksalaislehti *Süddeutsche Zeitung*, joka ymmärsi pian tarvitsevansa apua valtavan aineiston läpikäymiseen.

”Uskon, että kansainvälisyydessä on tutkivan journalismin tulevaisuus. Myös aiheet, joita meidän pitäisi tutkia, ovat yleensä kansainvälisiä”, Knus-Galán sanoo.

Hän on tehnyt kansainvälistä yhteistyötä yli kymmenen vuotta. Hänen lisäksi ICIJ-järjestöön kuuluu vain yksi suomalainen, eläkkeellä oleva yleläinen **Timo Erkki Heino**. Siksi juuri Knus-Galán valikoitui Suomesta tutkimaan Panama-vuotoa.

”ICIJ haluaa tehdä yhteistyötä sellaisten tutkivien toimittajien kanssa, jotka ovat hyviä yhteistyössä, ja sellaisten medioiden kanssa, joilla on vaikuttavuutta.”

Kansainvälisyys tekee projekteista myös työläämpiä. Knus-Galán kertoo, että hänelle tuli ryhmän muilta jäseniltä paljon avunpyyntöjä, eikä niitä sopinut ohittaa. ●

JOHANNA VEKKO
 painokoneetseis@gmail.com
 KIRJOITTAJA SUHTAUTUU PAKKO-
 MIELTEISESTI FAKTANTARKISTUK-
 SEEN.

Kerrotaan niille kaikki

On syytä pysähtyä hetkeksi ja miettiä, mistä on kyse, kun Yle julkaisee verkkosivuillaan seuraavan otsikon: "Niinistön puheesta katosi ääni – syy tekninen vika, ei sensuuri tai salaliitto."

Tällainen on ennenkuulumaton, ja hälyttävä merkki tilanteesta, johon suomalainen yhteiskunta ja media ovat ajautuneet pienen mutta äänekkään ryhmän painostuksen alaisena.

Moni toimittaja ajattelee edelleen, että valemmedian touhuista pitäisi vain vaieta, sillä uutisointi vain antaa niille ylimääräistä näkyvyyttä. Tavallaan antaakin, mutta uudessa uljaassa mediamaisemassa on turha kuvitella, etteivät ihmiset törmää ilmiöön, jos me pysymme siitä vai.

Valtaosa kansalaisista tuskin kuvitteli, että Yleisradio sensuroisi Tasavallan presidentin puhetta, mutta tarpeeksi moni vihainen veronmaksaja uskoi mieluummin salaliittoon kuin mokaan. Presidentti kun sattui puhumaan äänen kadotessa pakolaisista.

Kysyin salaliittoteorioihin perehtyneeltä sosiaalipsykologilta **Viren Swamilta**, toimiko Yle oikein julkaistessaan selityksen, jossa kumottiin sosiaalisessa ja valem mediasa leviteltyt huhupuheet.

Kyllä toimi. Swamin mukaan paras tapa vastata verkon villeihin huhuihin ja teorioihin on avata kaikki mahdollinen asiaan liittyvä data. Yle selitti kohtuullisen selkeästi, mistä vika johtui.

Hieman samaan tapaan toimi Euroopan hiukkastutkimuskeskus Cern, kun sitä syyteltiin salaliitosta viime vuoden syyskuussa. Oli nimittäin taas tulossa maailmanloppu, ja ovet helvetin palavaan rotkoon avaisi Cernin jättimäinen

hiukkaskiihdytin. Cern julkaisi verkkosivuillaan palstan, jossa se vastasi selkeästi ja tieteeseen perustuen "kysymyksiin, joita on esitetty sosiaalisessa mediassa".

OLISIKO LÄPINÄKYVYYDESSÄ – oikeastaan radikaalissa läpinäkyvyydessä – ammattijournalismin pelastus?

Kun vale- ja vihasivustot väittävät, että valtamedia valehtelee, valtamedia vastatkoon kertomalla, mihin lähteisiin ja johtopäätöksiin sen uutiset perustuvat.

Voisimme avata journalistisia prosesseja ja kertoa avoimesti, millaisia valintoja jutunteossa on tehty.

Voisimme kuvata tarkkaan, miten kunkin jutun faktat on tarkistettu ja selittää, millä perusteella jokin asia näyttää todelta ja toinen valheelta.

Voisimme nimittää suuriin lehtiin lukija-asiamiehiä, jotka käsitelisivät lukijoiden valitukset ja kritiikkiä ja vastaisivat niihin itse-kriittisillä kolumneilla. Tällainen henkilö on esimerkiksi *The New York Timesin* palkkalistoilla.

Vielä ilmainen idea Ylelle: julkisen palvelun yhtiö voisi vastata radikaalilla läpinäkyvyydellä niin kaupalliselta medialta kuin poliitikoilta saamaansa kritiikkiin. Yle voisi avata budjettinsa selkeästi datavisualisoinnin keinoin ja kertoa euron tarkkuudella, mihin kaikkeen yhtiö niitä kallisarvoisia veroeuroja käyttää.

TÄRKEINTÄ ON TEHDÄ selväksi, miten oikea journalismi eroaa kaikesta muusta, mitä mediaksi nimitetään – esimerkiksi yritysviestinnästä, natiivimainonnasta, propagandasta ja huhupuheista.

Jos me toimittajat emme sitä tee, voimme olla varmoja, ettei sitä tee kukaan muukaan. ●

Vapaan sanani rajat

Yhtä estää itsesensuuri, toista uhkaavat oikeusjutut ja kolmas murehtii lähteidensä puolesta. Kysyimme Rebekka Härköselältä ja yhdeltätoista muulta journalistilta ympäri maailman, miten sananvapaus toteutuu heidän työssään.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • JUSSI VIERIMAA JA HAASTATELTAVAT, KUVAT

”Rikos- ja oikeustoimittajana minua uhkaillaan varmasti enemmän kuin keskimääräistä uutistoimittajaa. Jotkut haluavat tarinansa julki, toiset taas ettei jostain kirjoitettaisi.

En pelkää kirjoittaa mistään, mutta toimittajan työ on muutakin kuin kirjoittamista. On pidettävä terve järki kopassa, vaikka olisi kuinka ison jutun perässä. Suomessakin on aiheita, kuten vakavan rikollisuuden paljastaminen, joihin nokkansa työntämällä altistaa itsensä vaaraan. Sitä täytyy miettiä, kun valmistautuu esimerkiksi tapaamaan lähdettä.

Voin kuitenkin aina valita, kirjoitanko jostain vai en. Ongelmallisempaa on, jos lähteitäni painostetaan tai uhkaillaan. Joskus aiemmin lähteeni ovat joutuneet väkivallan kohteeksi tai heidän omaisuuttaan on rikottu, jotta he eivät olisi kanssani tekemisissä.

Lähdesuoja on toimittajalle konkreettinen työkalu, jolla suojella ihmistä ja jota ilman tämä ei uskaltaisi puhua. Todella sisäistin sen vasta, kun ryhdyin tutkimaan Turun kaupunginsairaalan G1-osaston potilaiden pahoinpitelyitä Kupittaalla.

MUUTAMA VUOSI SITTEN todennäköisesti jokainen toimitus Suomessa sai massasähköpostin **Juha Kurviselta**, jota oli hoidettu Kupittaalla. Keskustelin aiheesta *Turun Sanomien* silloisen kotimaan päällikön kanssa ja mietimme, ettei aiheeseen voi tarttua oikein mitenkään.

Helmikuun alussa Facebookissa alettiin jakaa ihan villisti Kurvisen blogitekstiä Ku-

pittaaan A1-osaston tapahtumista. Olin ihmeissäni. Rikostoimittajana arvioin, ettei valehtelija jaksa jankuttaa samaa asiaa kovin monta vuotta.

Pari päivää myöhemmin etäisesti tuntemani ihminen otti yhteyttä ja kysyi, tiedänkö ettei tämä Kurvinen ”puhu paskaa”. Hän kertoi tuntevansa henkilön, joka antaisi minulle koordinaatteja asian tonkimiseen.

Seuraavana päivänä minulla oli lähde langan päässä. Puhelun jälkeen olin yhtä aikaa tyrmistynyt ja vaikuttunut siitä, mitä minulla oli käsissäni.

Tein projektia alusta saakka muun työn ohessa, koska tuntui epätodennäköiseltä, että sitä koskaan saataisiin lehteen. Sosiaali- ja terveydenhuolto on v-mäinen osapuoli saada vastaamaan. Siellä vedotaan aina salassapitovelvoitteisiin – usein silloinkin, kun asia ei ole salainen. Ollaan varmuuden vuoksi hiljaa kaikesta.

Potilaiden näkemys omasta hoidostaan taas on subjektiivinen. Faktojen tarkistaminen on hiton työlästä. Kun toimitusten väkimmäää supistetaan, on valittava mihin tarttua. Uskon, että Kurvisen sähköposti on vaivannut montaa muutakin kuin minua, mutta moni valitsee helpomman aiheen.

On ongelma, että sosiaali- ja terveydenhuollosta on vaikea saada tietoja. Miten voi kirjoittaa vaikka huostaanottotapauksista, kun ihan kaikki on salattua?

UUTINEN JULKAISTIIN helmikuun puolivälissä. Jutun julkaisun jälkeen *Turun Sanomat* sai satoja yhteydenottoja. Se kertoo, kuinka

monia mielenterveysongelmat koskevat ja miten voimattomaksi yksilöt tuntevat itsensä, kun järjestelmä kohtelee heitä kaltoin.

Toimittajalla on valtava rooli siinä, että yhteiskunnan heikoimmat tulevat kuulluiksi. Vaatii suurta herkkyyttä kallistaa korvansa silloin, kun jostain kuuluu heikko ja epävarma kuiskaus. Toimittajan pitää antaa ääni niille, jotka ovat altavastajan asemassa. Siihen asemaan voi joutua kuka tahansa, jos vaikka sairastuu.

Lähteitäni pyrin suojaamaan kaikin tavoin, en vain pitämällä nimet salassa. Olen joutunut tukemaan heitä paljon, etteivät he vahingossa paljastaisi itse itseään. He ovat minua enemmän tässä pyörityksessä.”

Suomi 1*

LEHDISTÖNVAPAUDEN PÄIVÄ 3.5.

● Unescon lehdistönvapauden päivän konferenssi järjestetään Helsingissä 2.–4. toukokuuta.

● Sen teemoina ovat muun muassa vihapuhe ja toimittajien turvallisuus. Nimekkäimpiä ulkomaisia vieraita ovat esimerkiksi ulkomaantoimittaja Christiane Amanpour ja Unescon pääjohtaja Irina Bokova.

* SIIJOITUS VUODEN 2016 KANSAINVÄLISEN TOIMITTAJAT ILMAN RAJOJA -JÄRJESTÖN SANANVAPAUSINDEKSISSÄ.

Yhdysvallat 41*

Valtio väijyy vuotajia

” Yhdysvalloissa ei onneksi tarvitse pelätä julkaisusensuuria. Toimittaja voidaan toki haastaa oikeuteen, ja minut on haastettukin.

Monet juttuni ovat sellaisia, joita joku ei halua julki. Työskentelen *The Seattle Times* -lehden tutkivassa ryhmässä, johon kuuluu vain kolme toimittajaa ja päätoimittaja.

Ennen tätä kirjoitin energia-asioista *The Wall Street Journaliin*, joten olin tekemisissä suurten öljy- ja kaasuyhtiöiden kanssa. Sellaisessa työssä suhteilla on suuri merkitys. Yhdysvalloissa ei voi soittaa yritykseen ja olettaa saavansa toi-

mitusjohtajaa langan päähän. Saadakseen haastattelun toimittajan täytyy pystyä näyttämään, että on luottamuksen arvoinen. Se on hyvin henkilökohtaista.

Yrityksestä saatetaan myös uhata, että kriittisen jutun julkaiseminen voi vaikeuttaa suhteita. Kenties uhkailu saa jotkut toimittajat perääntymään.

Yrityksillä ei toisaalta ole velvollisuutta luovuttaa tietoja ulospäin. Olen huolestuneempi siitä, että valtio on alkanut kontrolloida tiedon saatavuutta enemmän kuin ennen. Julkisuusperiaatteen mukaan jokainen voi tehdä asiakirjapyyntö, johon on vastattava. Monissa

osavaltioissa julkisuusperiaatetta on kuitenkin alettu kaventaa. On useita esimerkkejä siitä, että viranomaiset ovat viivytäneet median pyyntöihin vastamista tai pyrkineet välttämään sitä.

Valtio on jopa nostanut syytteitä tietovuotajia ja toimittajia vastaan. Esimerkiksi kun *The New York Timesin* toimittaja **James Risen** kirjoitti salaisesta sotaoperaatiosta kirjaansa, valtio yritti pakottaa hänet paljastamaan lähteensä oikeudessa. Tällaiset tapaukset on tarkoitettu varoittaviksi esimerkeiksi, mikä on erittäin huolestuttavaa työni kannalta.”

Noora Mattila, Seattle, Yhdysvallat

Somalia 167

Aseistettu vartija turvana

” Työskentelen Somalian yleisradion Somali National TV:n toimittajana ja kamppailen sanavapauskysymysten kanssa joka päivä. SNTV on hallituksen oma televisiokanava, ja terroristijärjestö Al-Shabaab taistelee hallitusta vastaan.

Kaikki SNTV:n työntekijät ovat uhattuina. Vain muutama kuukausi sitten Al-Shabaab tappoi hyvän ystäväni ja kollegani **Hinda Haji Mahamedin**. Sen jälkeen minulle soitettiin muutaman kerran ja sanottiin, että minutkin tapetaan, jos en lopeta työtäni.

Kun menen tekemään juttuja, menen aseistetun vartijan kanssa. Neljän viime vuoden aikana Somaliassa on tapettu yli 20 toimittajaa. Pelkään, että minutkin voidaan tappaa, mutta maani takia en

ikänä lopeta toimittajan työtä. Silloin antaisin terroristien voittaa.

Vaikka tiedän sananvapauden olevan tärkeää ja koko työni perustuvan siihen, sananvapaus on ehkä viimeinen asia, joka on mielessä jokapäiväisessä työssä. Kaikkein tärkeintä on pysyä hengissä ja auttaa jollain tavalla saavuttamaan rauha tähän maahan.

Tällä hetkellä olen pääministerin kanssa Garowen kaupungissa, Puntmaassa. Tietoja saan ainoastaan siitä, mitä kokouksia milloinkin on pidetty. Teen hallituksesta pelkästään positiivisia juttuja, eikä se välttämättä ole sananvaputta. Voisin joutua jopa vankilaan, jos tekisin jutun hallituksen aiheuttamista ongelmista. Toivon, että tilanne paranee.”

Wali Hashi

*SIIJOITUS VUODEN 2016 KANSAINVÄLISEN TOIMITTAJAT ILMAN RAJOJA -JÄRJESTÖN SANANVAPAUSINDEKSISSÄ.

Yleinen mielipide rajoittaa

” Olen pyrkinyt koettelemaan soveliaana pidetyn yleisen mielipiteen rajoja. Toisin sanoen yritän aina provosoida lukijoita ajattelemaan sananvapautta ja yritän pitää sen rajat mahdollisimman laajoina.

En ole koskaan pelännyt joutuvani ongelmiin esittämieni mielipiteiden vuoksi.

Jos jokin uhkaa Virossa sananvapautta, se ei ole mikään virallinen sensuuri vaan yleisestä mielipiteestä lähtevä sensuuri. Viron medialla ja monilla mielipidevaikuttajilla näkyy olevan virheellinen käsitys siitä, että totuus löytyy kahden ääripään väliltä.

Silloin perustavanlaatuiset käsitykset ihmisoi-
keuksista, demokratiasta ja oikeusvaltiosta voi-
vat vaikuttaa ääriajattelulta niille, jotka väittävät
edustavansa 'järkeväen enemmistön' ääntä.

Tuollaiset väitteet tietenkin vaarantavat perusoikeudet. Sitä ei voi hyväksyä.

Virossa hallitus toteuttaa psykologiseksi maanpuolustukseksi kutsumaansa taktiikkaa. Siihen liittyy oletus, jonka mukaan kaikki Viron asukkaat eivät osaisi erottaa Venäjän propagandaa objektiivisista totuudesta.

Altistuminen venäläispropagandalle voisi sen sijaan vähentää heidän luottamustaan hallitukseen ja heikentää heidän isänmaallisuuttaan ja lopulta maanpuolustustahtoaan.

Informaationsodan käsite on virheellinen, harhaan johtava ja vaarallinen. Vapaassa maassa täytyy rauhan aikana kunnioittaa avointa yhteiskuntaa, jossa vallitsee lehdistönvapaus sekä demokraattinen vuorovaikutus hallituksen ja kansalaisten välillä. Kun vapaa valtio alkaa käyttäytyä kuin se olisi sodassa, vapaudet ovat uhattuina.”

Ari Lahdenmäki

Turkki 151

Olemme äärimmäisen huolellisia

” Toimitan sanomalehtemme mielipidesivuja, kirjoitan ulkopolitiikkaa käsitteleviä kolumneja ja reportaaseja. Olen tehnyt toimitajan töitä 26 vuoden ajan.

Lehdistö on täällä hallituksen vaikuttamisen kohteena. Vaikuttaminen on erityisesti taloudellista, sillä mediakonserni, jossa työskentelen (Doğan Medya), on saanut suuren sakkotuomion ja sitä on syytetty väärinkäytöksistä liittyen konsernimme omistajan liiketoimiin muilla aloilla. Tästä johtuen olemme äärimmäisen huolellisia, kun raportoimme hallitukseen liittyvistä asioista. Mutta se ei tarkoita, etteikö meillä olisi kolumnisteja, jotka eivät kritisoisi hallitusta; yritämme vain ylläpitää äärimmäisen varovaista ja tasapuolista ilmaisutyyliä.

Turkki ei ole lehdistönvapautilastoissa sellaisella sijalla, josta voi olla ylpeä. Vaikka listat ovat hyödyllisiä, olen kuitenkin sitä mieltä, että pelkkä sija listalla ei välttämättä heijasta maan tilannetta täysin. Turkin mediassa on sensaatiotapauksia, koska meillä on journalisteja, jotka rohkeasti jatkavat kriittistä raportointia. Turkkilaiset journalistit myös puhuvat avoimesti hallituksen vaikutuksesta mediaan. Olen pohtinut sitä, voivatko toimittajat muissa maissa myöntää itselleen, että heillä on joitain ongelmia, vaikka heidän maissaan ei olisikaan samantyyppisiä sensaatiotapauksia.

Turkissakin on ikävä kyllä harmillisen paljon vihapuhetta sekä kirjoitetussa että sosiaalisessa mediassa. On surullista, ettei siihen puututa kovin herkästi.”

Reeta Paakkinen

Ruotsi 8

Ongelmana viestintäosastot

” Ruotsin sananvapauden tila on vahva ja ainutlaatuinen maailman mitassa. Koen, että voin kirjoittaa vapaasti, mistä haluan, kunhan kyse on paikkansa pitävistä ja relevanteista tiedoista. En näe, että minulla olisi tarvetta harjoittaa itsensensuuria.

Ruotsin sananvapauslainsäädännöllä on jo hyvän aikaa vuosia takanaan ja sananvapaus tuntuu varsin itsestään selvältä. Omalla työpaikallani myös lähdesuojakysymykset ovat luonnollinen asia, ja olemme tottuneet miettimään niitä.

Toisaalta viime vuosina sananvapau-
teen on tullut myös vakavia rajoituksia
Ruotsissa. Erityisesti tämä liittyy julki-
suusperiaatteeseen, sillä uusien lakien
myötä viranomaisilta, kunnilta ja maa-
käräjiltä on entistä vaikeampi saada tie-
toja. Tämä koskee esimerkiksi EU-yh-
teistyöhön liittyviä asiakirjoja ja niiden
julkisuutta.

Näen yhtenä merkittävänä ongelmana myös sen, että viranomaisten viestintäosastoista on tullut entistä suurempia ja vahvempia. On ollut havaittavissa, että

monen viestintä- ja lehdistövastaavan tavoitteena on pikemminkin vaalia organisaation julkisuuskuvaa kuin veronmaksajien etua.

Esimerkiksi julkisten asiakirjojen luovuttamista on voinut viivyttää salassapitoarvioinnin lisäksi se, että on arvioitu viranomaisen 'tavaramerkille' mahdollisesti aiheutuvaa vahinkoa. Vastaan voi myös tulla tapauksia, joissa viestintäveltaavat yrittävät laittaa suukapuloi-ta organisaationsa työtehtäville.”

Matias Åberg, Tukholma, Ruotsi

Puola 47*

Itsesensuuri pahin uhka

” Suurin uhka toimittajan sananvapaudelle on toimittaja itse. Joskus työhömmme yritetään tuki vaikuttaa ulkopuolelta esimerkiksi poliittisin perustein. Silti suurin virhe, jonka toimittaja voi tehdä, on alkaa sensuroida itseään tämän painostuksen pelossa.

Pakolaistilanne synnyttää vihapuhetta myös Puolassa, mikä aiheuttaa ongelmia joillekin kollegoilleni. Minä olen teknologiatoimittaja, joten en ole tekemisissä tulenarkojen poliittisten aiheiden kanssa. Silti minuakin on uhkailtu. Teknolo-

giayritykset pelottelevat minua joskus oikeudenkäynneillä, jos kirjoitukseni eivät miellytä. Syytteitä ei kuitenkaan ole koskaan nostettu, koska totuus on aina ollut puolellani.

Mielestäni sananvapaus on Puolassa samalla tasolla kuin muissa Euroopan maissa. Vaikka Laki ja oikeus -puolue on antanut hallitukselle oikeuden valvoa valtiollisia tiedotusvälineitä, tilanne ei ole niin dramaattinen kuin moni saat- ta kuvitella. Esimerkiksi ajankohtaisoh- jelmassa saattaa nykyään olla esillä jopa enemmän vastakkaisia näkemyksiä kuin

aiemmin, niin toimittajien kuin haasta- teltavien leireissä.

Työnantajani näkemykset eivät koh- taa Laki ja oikeus -puolueen näkemysten kanssa, mutta siitä huolimatta – tai ehkä juuri sen vuoksi – nykyinen hallituksem- me ei vaikuta työhöni millään tavalla. Puoluetta saa kritisoida vapaasti ja silti työskennellä mediassa.

Tärkein ohjenuora työssäni on, että otan aina vastuun sanoistani ja pidän mieles- säni, että teen työtäni lukijoita varten. Lukijoita on kunnioitettava.”

Solja Virkkunen, Varsova, Puola

Venäjä 148

Valtakoneisto vaatii uskollisuutta

” Itsesensuuri on läsnä venä- läistoimittajien arjessa. On aiheita, joista on parempi olla raportoimatta. Pidän vaarallisimpina teemoina presidentti **Putinin** henkilöä käsitteleviä arvostelevia juttuja sekä Kri- miin liittyviä aiheita.

Länsivastaisuus on Venäjän uuden ideologisen narratiivin avainsana. Viime aikoina on ilmaantunut uusia vaikeita aiheita, kuten Syyria ja Ukraina. Toimitta- jan on oltava entistä varovaisempi, kiin- nitettävä yhä enemmän huomiota ter- minologiaan ja nyansseihin.

Jopa kaupallisia viestimiä edustavien toimittajien on osoitettava uskollisuu- tensa valtakoneistolle. Se aiheuttaa psy- kologista stressiä. Pelko on lisääntynyt venäläisessä mediassa.

Suosituksi noussut kaupallisen Kom- mersant FM -radiokanavan ohjelmani lopetettiin kyseenalaisin perustein.

Minut haluttiin pois radioaalloilta.

Tapani käsittelä asioita ei miellyttänyt kanavan omistajia ja heitä lähellä olevia tahoja. Ohjelmani rakentui Kremlä myö- täilevien ja vastustavien tahojen vuoro- puhelulle. Puhuin kuitenkin johdonmu- kaisesti esimerkiksi Krimin valtaamisesta enkä yhdistymisestä Venäjään. Minulla oli ongelmia saada kutsua haastateltavak- si oppositiopoliitikkoja. Taannoista **Alek- sei Navalnyin** haastatteluani ei annettu anteeksi.

Ohjelmani suosion kasvaessa sanomisil- lani alkoi olla yhä enemmän merkitystä. Tässä piilee myös paradoksi. Menestyvät journalistiset tuotteet osoittautuvat hel- posti vaarallisiksi, ja niistä on luovuttava.

Kremlin mielestä mielipiteitä saa il- maista niin kauan kuin mielipiteet eivät vaikuta poliittiseen tai yhteiskunnalli- seen elämään.”

Maarit Uber

*SIIJOITUS VUODEN 2016 KANSAINVÄLISEN TOIMITTAJAT ILMAN RAJOJA -JÄRJESTÖN SANANVAPAUSSINDEKSISSÄ.

Painostusta oikeusjutuilla

” Italiassa on paljon toimittajia, jotka joutuvat liikkumaan turvasaattueessa esimerkiksi mafian vuoksi. Italiassa on muutenkin vaikea työskennellä toimittajana täysin vapaasti, sillä politiikalla on suuri vaikutus mediaan. Itse työskentelen Sisiliassa *La Repubblica* ja voin sanoa olevani 100-prosenttisen vapaa.

Painostusta tulee kuitenkin toimituksen ulkopuolelta, varsinkin poliitikoilta. Kun kirjoitan asioista, joista poliitikot eivät halua pitää meteliä, ärsytän heitä. Silloin he saattavat olla antamatta minulle uutisia tai asiakirjoja, ja muutenkin he yrittävät sulkea minut ulkopuolelle.

Minut on haastettu oikeuteen monta kertaa. Usein tuntuu, että sen tarkoituksena on ollut pelotella ja lopettaa tietystä aiheesta kirjoittaminen. Oikeusjuttuihin menee paljon aikaa hukkaan, ne voivat kestää vuosia.

Olen tälläkin hetkellä syytettynä noin kymmenessä oikeusjutussa. Olen onnekas, sillä lehti puolustaa minua. Jos joutuisin maksamaan kulut omasta pussistani, se olisi lähes mahdotonta. Silloin olisi myös mahdotonta kirjoittaa tietyistä aiheista. Tähän mennessä olen voittanut joka kerta.

Saan painostusta myös paikallisilta yrityksiltä, jotka uhkaavat vetää mainoksensa lehdestä. Joskus painostuspuheluita tulee minulle, joskus taas pomolleni. Ne eivät ole kuitenkaan koskaan vaikuttaneet työhöni.

Pohdin sananvapautta usein. Kaikista pahinta toimittajalle on, että alkaa sensuroida itse itseään jo ennen kuin ongelmia ilmenee.”

Jenni Meronen, Rooma, Italia

Valko-Venäjä 157

Itsesensuuri rajoittaa

” Valko-Venäjällä sananvapaus on rajallista ja sitä loukataan jatkuvasti. Esimerkiksi helmikuussa poliisin erikoisjoukot mukiloivat toimittajamme tämän raportoidessa kansalaisaktivistien oikeudenkäynnistä.

Aiemmin portaalimme eräs toinen toimittaja sai henkilökohtaisia uhkauksia tekstiviestitse. Hän päätyi väliaikaiseen maanpakoon.

Maassamme ei ole varsinaista sensuuria. Kukaan ei sanele meille, mitä ja miten pitää kirjoittaa. On kuitenkin ilmiö nimeltä itsesensuuri. Muun muassa presidentin ja hänen perheenjäsentensä henkilökohtainen elämä, kaikenlainen presidenttiä koskeva huumori sekä turvallisuusjoukkojen toiminnan arvostelu ovat kiellettyjen aiheiden listalla.

Devalvaation laukatessa virkamiehet ja voimaministeriöiden edustajat eivät

hyväksy pankkeja ja kauppia käsitteleviä juttuja. He soittavat ja vaativat poistamaan sellaiset jutut. Emme tule heitä vastaan, mikä lisää tyytymättömyyttä entisestään. Vallanpitäjät eivät myöskään pidä julkisista kokoontumisista raportoisesta.

Vaikka valtakoneisto ei pidä meistä, siellä ymmärretään, että nykyhallintoon negatiivisesti suhtautuvat lukijat siirtyisivät ilman meitä ulkomaisille sivustoille. Maasta pois muuttaneet eivät peittele nettikirjoituksissaan Valko-Venäjän valtakoneistoa ja sen meininkiä kohtaan tuntemaansa vihaa. He eivät arkaile juorujen ja loukkausten julkaisemista, presidentin ja muiden päättäjien pilakuvat mukaan lukien. Me emme ole aivan yhtä ilkeitä, ja meidän olemassaolomme voidaan siksi hyväksyä.”

Maarit Uber

Toimituksen linja rajoittaa

” Brasiliassa suurille mediataloille kuvaavien kuvajournalistien työtä ohjaa työnantajan toimituksellinen linja riippumatta siitä, onko valokuvaaja vakituinen työntekijä tai freelancer.

Kun kuvajournalisti kuvaa jotakin tapahtumaa, hän voi toteuttaa työnsä omien esteettisten, kulttuuristen ja ideologisten arvojensa mukaan. Julkaistavien kuvien on kuitenkin oltava työnantajan toimituksellisen linjan mukaisia, eikä linja useinkaan ole puolueeton.

Siihen, mitkä kuvat julkaistaan, minkä kokoisina ja millä sivuilla, vaikuttaa monen toimittajan mielipide. Viimeinen sana asiassa ei ole kuvatoimittajalla, vaikka niin pitäisi olla. Ensimmäisen valinnan tarjolla olevista kuvista tekee valokuvaaja itse, toisen valinnan tekee lehden kuvatoimittaja ja lopulta se, mikä kuva

julkaistaan kannessa, päätetään päätoimittajien kokouksessa. Lopullinen päätös seuraa aina lehden toimituksellista linjaa, eikä valokuvaajan mielestä paras kuva useinkaan ole lehden mielestä paras kuva. Uskon, että kansainvälisissä ja itsenäisissäkin kuvatoimistoissa kuvajilla on enemmän vapautta kuvien valinnassa.

Työskenneltyäni lähes 30 vuotta päivittäin ilmestyvässä sanomalehdessä sanoisin, etteivät Brasilian suurten tiedotusvälineiden valinnat ole puolueettomia, oli kyseessä sitten televisio, internet tai lehdistö. Brasilialaisen kuvajournalistin haaste on yrittää päästä mahdollisimman lähelle sitä, mitä oikeasti tapahtuu, ja kuvata se mahdollisimman monelta kantilta, jotta kuvat muodostaisivat puolueettoman kertomuksen tapahtuneesta.”

Hanna Koivisto, Rio De Janeiro, Brasilia

Brasilia 104

Vapaustaistelija

Hongkongin media on yhä tiukemmin Kiinan puristuksessa. Tom Grundy keksi, kuinka luiskahtaa otteesta.

MARI MANNINEN, HONGKONG, TEKSTI • PHILIPP ENGELHORN, KUVA

Sananvapauden pesä on sermein eristetty suorakulmio jättimäisen toimistotalon avotilan nurkassa. Kymmenen neliön kopissa istuu päätteiden ääressä viisi toimittajaa, neljä parikymppistä ja yksi yli viisikymppinen. Keskittynyttä naputusta, kahvin hörppäyksiä.

Keskellä seisoo pitkä, langanlaiha ja kalpea päätoimittaja **Tom Grundy**, 33. Hän huokaa, mutta yrittää tehdä sen hiljaa. Iso seinäkello näyttää lähes lounasaikaa.

”Joko on julkaistu jotain Facebookissa? Eikö?”

Grundy perusti englanninkielisen nettilehden *Hong Kong Free Pressin* (HKFP) viime kesänä. Hän halusi julkaisun, jota Kiinan painostus ei pystyisi vaientamaan.

Kun Britannia palautti Hongkongin Kiinalle parikymmentä vuotta siten, Hongkongin lehdistönvapaus alkoi rapautua. Toimittajat ilman rajoja listasi Hongkongin lehdistönvapauden vuonna 2002 sijalle 18. Tänä vuonna sen sijoitus on 69. Ero Manner-Kiinaan on yhä iso. Kiina on 176. listan 180 maasta.

Nettijulkaisun lentoonsaatto on ollut työlästä. Välillä Grundy on oikaissut yöksi työpöytien alle.

”Olen vanhentunut vuodessa kymmenen vuotta.”

Ei turhaan. Näyttää, että Grundy onnistui keksimään vastalätkkeen Hongkongin journalismin kurimukseen. Ennen mikstuuran paljastamista kerrataan sairauden lukuisat oireet.

”**VAKAVINTA** on fyysinen väkivalta”, Grundy sanoo.

Hongkongissa Kiina-kriittisiä toimittajia ja median omistajia vastaan on isketty veitsin ja polttopulloin. Iskujen tilaajia ei ole saatu selville. Mannerkiinalaisia vai hongkongilaisia? Liikemiehiä, poliitikkoja vai rikollisjengejä?

Väkivaltaa yleisempää on, että omistajat kahlitsevat viestimiään taloudellista syistä. He tarvitsevat Kiinan myöntämieltä muille liiketoimilleen. Viime vuosina myös mainostajat ovat kaikonneet emämaan johdon tai Hongkongin kiinanmielisen hallinnon suututtamilta viestimiltä.

”Uskomme, että journalismin pitää olla oikeuden puolella.”

Tom Grundy, Hong Kong Free Press -lehden perustaja

Suulaita päätoimittajia ja eetterimedien juontajia on vaihdettu kuuliaisempiin. Skuuppeja haudataan sisäsivuille, juttuja poistetaan netistä.

”Toimittajien itsesensuuri on yleistä. Kun tarpeeksi usein juttuaiheet tulevat torjutuksi, alkaa tehdä sellaista, mikä mahtuu asetettuihin raameihin.”

Äskettäin mannerkiinalainen miljarööri **Jack Ma** osti Hongkongin tunnetuimman lehden *South China Morning Postin* (SCMP). Nyt odotetaan, miten käy lehden yhä varsin riippumattomalle uutisoinnille. Pääkirjoitukset ovat aiemminkin myötäilleet Kiinaa, ja vuosi sitten SCMP:n kolumnisteja hyllytettiin.

INTOHIMOISINKIN sananvapauden puolustaja kaatuu, jos mainostajat pelkäävät totuudenpuhujia.

Tähän vaivaan Grundy keksi ratkaisun: Jos julkaisu pyörii lahjoituksilla, sitä ei voi painostaa.

Eihän se maailman uusin innovaatio ollut, mutta Hongkongiin keksintö solahdi sopivaan aikaan. Horjuvaan mediaansa väsyneet hongkongilaiset olivat valmiita maksamaan avoimesta tiedonvälityksestä. Joulukorahoituksessa kuukauden tavoite

täyttyi runsaassa vuorokaudessa.

”Edelleenkin 90 prosenttia tuloistamme on lahjoituksia, nimenomaan pieniltä lahjoittajilta. Se takaa parhaiten riippumattomuutemme.”

Loppuraha tulee mainoksista, tapahtumien järjestämisestä ja tavarannmyynnistä. Toimitustilat on saatu lahjoituksena, joten käytännössä kaikki kuluva raha menee palkkoihin. Tällä haavaa julkaisu pyörii 100 000 Hongkongin dollarilla eli runsaalla 11 000 eurolla kuussa.

”Maksoimme pitkään kaikille saman, pienen palkan. Juuri vähän kasvatimme palkkahaitaria, jotta on mahdollisuus urakehitykseen.”

Palkkojen pienuuden vuoksi toimittajat tulevat suoraan yliopistosta ja vaihtuvat usein. Grundy onkin huomannut aikansa kuluvan pitkälti ”HR:ään, PR:ään ja kirjanpitoon”.

Palkkattuja toimittajia on Grundyn lisäksi vain neljä, mutta vapaaehtoistoissa käy ammattitoimittajia ja koodareita. Manner-Kiinaan he palkkaisivat kirjeenvaihtajan, jos vain löytäisivät uskaliaan. Edellinen lopetti kesken aran juttuaiheen tutkinnan.

HKFP:llä on ollut skuuppejakin, kuten vuodettuja nauhoja, joissa Hongkongin johtajat puhuvat rasistisia, mutta eihän pienillä resursseilla tehdä ihmeitä. Grundy toivoo tietysti lisää lahjoituksia.

”Voisimme tehdä tutkivaa journalismia. Olemme jo näyttäneet, että meissä on potentiaalia.”

Kauhean syvälle jutuissa ei vielä ehdi sukeltaa, sillä juttuja on oltava määrällisesti paljon, jotta klikkausluvut pysyvät korkeina. Jo ensimmäisenä kuukautena kävijöitä oli yllättäen runsaasti, yli miljoona. HKFP on Facebookissakin toiseksi suurin paikallinen englanninkielinen uutismedia SCMP:n jälkeen.

Sivusto poimii ensimmäisenä maail-

Pomon huolia. Tom Grundy sanoo käyttävänsä paljon aikaa hallintoon. Toimittajiksi hän on pestannut vasta valmistuneita nuoria – pienellä palkalla. Vasta viime aikoina HKFP on voinut venyttää palkkahaitaria. ”Se mahdollistaa urakehityksen.”

massa kiinankielisestä mediasta kiinnostavat tarinat englanniksi, tekee omaa hongkongilaista paikallisuutisointia ja antaa äänen hongkongilaisille kansalaisjärjestöille – eli tekstejä tuottavat myös kansalaisjärjestöt, kuten Greenpeace.

”Uskomme, että journalismin pitää olla niin puolueetonta kuin mahdollista, mutta uskomme myös että journalismin pitää olla oikeuden puolella. Kiinalla ja paikallishallinnolla on paljon kanavia saada äänensä kuuluviin, annamme äänen kriittisille mielipiteille.”

”Kovalla uutispuolellamme olemme puolueettomia. Molemmat puolet ärsyntyvät meihin, joten jotain teemme oikein.”

HKFP ON saanut osakseen pientä kiusaa. Alkuaikoina sivusto joutui palvelunestohyökkäyksen kohteeksi. Nettiportalistoilla

Grundyn väitettiin olevan CIA:n rahoittama kommunisti, mikä häntä edelleen ilahduttaa.

”Muutaman kuukauden toimittuamme sivustomme blokattiin Manner-Kiinan internetissä. Se oli katkeransuloinen todistus siitä, että teemme jotakin oikein. Menimme toimituksen porukalla drinkseille, kun se tapahtui”, Grundy sanoo, eikä pysty estämään virnistystään.

Briteissä syntynyt Grundy leikki toimittajaa jo lapsena, opiskeli uutta mediaa yliopistossa ja oli Hongkongissa pitkään tunnettu bloggari. Sananvapauden puolustamiseen hän roihahti Hongkongin demokratiamielenosoituksen aikaan toisessa vuonna, kun hän teki juttuja monelle kansainväliselle viestimelle, kuten BBC:lle.

”Voi sanoa, että sain kasteen kynnelkastusta.” ●

Hongkong 69*

*SIJOITUS VUONNA 2016 KANSAINVÄLISEN TOIMITTAJAT ILMAN RAJOJA -JÄRJESTÖN SANANVAPAUSSINDEKSISSÄ (KIINA ON SIJALLA 176).

Linjanvetäjä

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen halua luoda syyttäjäkunnalle yhtenäisen linjan toimittajiin kohdistuvien uhkausten oikeuskäsittelyyn. Hän toivoo sanavapausrikosten käsittelyyn juridiikan rinnalle lisää etiikkaa.

MANU MARTTINEN, TEKSTI • ALEKSI POUTANEN, KUVA

Valtakunnansyyttäjä **Matti Nissinen** sai 24. helmikuuta sähköpostia asianajaja **Markku Fredmanilta**. Ihmisoi-
keus- ja sanavapauskysymyksiin erikoistunut Fredman kyseli, mitä sanavapausrikosten erikoissyyttäjä aikoo tehdä toimittajiin kohdistuneiden uhkaustapausten selvittämiseksi.

Taustalla oli *Uuden Suomen* toimittajan tekemä rikosilmoitus, jonka esitutkinta tyssäsi viime joulukuussa Helsingin syyttäjävirston syyttäjän tekemään esitut-
kinnan rajoittamispäätökseen.

Päätös hätkähdytti paitsi asianomaisia myös journalistipiirejä laajasti. *Uuden Suomen* toimittaja kanteli päätöksestä valtakunnansyyttäjänvirastoon. Myös Julkisen sanan neuvosto otti tapaukseen kantaa toivoen, että poliisi ja syyttäjä suhtautuisivat aktiivisemmin sanavapautta uhkaaviin rikoksiin.

MATTI NISSINEN juttelee rauhalliseen tyyliinsä Helsingin virastotalossa sijaitsevassa työhuoneessaan. Hän kertoo saaneensa niin paljon hyviä vasta-argumentteja, että halusi tutkia tapauksen uudelleen.

”Tämä tapaus ansaitsee tulla paremmin punnituksi. Tässä ovat vastakkain kaksi sanavapauden elementtiä: sanavapaus ja sananvastuu. Nyt kuullaan ja kuulustellaan epäillyt ja asianomistaja ja

paneudutaan kunnolla siihen, onko perusteita jättää syyttämättä vai pitääkö syyttää ja viedä asia tuomioistuimen ratkaistavaksi”, Nissinen sanoo.

Nissinen ei itse ota tapaukseen suoraa kantaa, vaan jatkotoimet siirtyivät kihlakunnansyyttäjä **Heikki Wendorfin** harkittavaksi. Wendorf kertoo, että linjauksia on luvassa ”lähiviikkojen aikana”.

Nissisen viesti on kuitenkin selvä: toimittajien kohdistuva uhkailu on vakava asia, joka pitää tutkia perusteellisemmin kuin nyt on tehty.

”Jos jollakulla toisella syyttäjällä on nyt vastaava tapaus käsitel-
lyssä, niin fiksu syyttäjä ei rajoita sitä, vaan katsoo asiaa vähän tarkemmin.”

Nissinen korostaa, että jos päätökseen ei olisi nyt puututtu, toimittajien uhkailijoille olisi lähtenyt väärä viesti. Esitutkinnan rajoittaminen ehdittiin sosiaalisessa mediassa tulkita niin, että toimittajille on lupa lähettää mitä tahansa viestejä, joita toimittajalla on työnsä takia velvollisuus sietää.

Nissinen kritisoikin voimakkaasti Helsingin syyttäjänviraston ratkaisua juuri sen perusteluista, joiden mukaan toimittaja olisi ammatinsa takia velvollinen sietämään arvostelua enemmän kuin jonkun toisen ammatin edustaja.

”Jos syyttäjä puhuu sietämisvelvollisuudesta, pitää olla aika syvä-
lisesti mietitty, että miten niin

pitää sietää. Syvällisemmän harkinnan tarpeesta on juuri nyt kysymys.”

Hän haluaa saada syyttäjäkunnan ymmärtämään laajasti toimittajiin kohdistuvan uhkailun vakavuuden ja yhteiskunnallisen merkityksen. Yhteiskunnallisten epäkohtien esiin nostaminen vaatii nimenomaan median aktiivisuutta.

”Esimerkiksi monet korruptiotapaukset ovat tulleet esiin ja lähteneet liikkeelle median aktiivisuu-
desta”, Nissinen sanoo.

JOKAINEN SYYTTÄJÄ JA TUOMIOISTUIN ratkaisee jatkossakin tapaukset itsenäisesti, mutta Nissinen haluaa koko syyttäjäkunnalle yhtenäisen linjan – sellaisen, jota Helsingin syyttäjänvirasto ei omalla ratkaisu-
sullaan tullut määrittäneeksi.

”Meillä on velvollisuus luoda linja, jota on syytä noudattaa. Syyttäjiä on 350, mutta meillä ei voi olla 350 erilaista linjaa suhtautumisessa täl-
lisiin tapauksiin.”

Linjaa Nissinen ei ryhdy tarkemmin määrittelemään, mutta yleisesti hän toivoo ”juridiikkaan lisää etiikkaa”.

”Minä haluan, että syyttäjät tiedostavat työssään eettisen näkökulman. Kysymys on oikeasta ja väärästä, ja se on ihan eri asia kuin kysymys laillisesta ja laittomasta.”

”Tässä tapauksessa on kyse perusoikeuksien punninnasta. Siinä on otettava huomioon sekä

VARATUOMARI
MATTI NISSINEN, 59

● Valtakunnansyyttäjä 2010–

● Johtava kihlakunnansyyttäjä, Itä-Suomi 2007–2010

● Valtionsyyttäjä, 1997–2007

● Johtava kihlakunnansyyttäjä, Kouvola, 1996–1997

Ennakkotapaus. Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen kannustaa toimittajia tekemään rikosilmoituksia saamistaan uhkauksista. ”Joku sieltä uhkailijoiden fiksuimmasta päästä saattaa pidättäytyä, kun kirkastuu että uhkailu on rangaistavaa ja siitä voi saada sakot.”

”Tuntuisi hullulta, jos ohikulkijoilla olisi tapana heitellä kivillä telineillä olevia rakennustyömiehiä. Olisiko työmiehillä velvollisuus sietää sitä?”

sananvapaus – joka on myös toimittajilla – että oikeus työhön. Se on haastavaa juridiikkaa, joka aina pohjautuu siihen, mikä on oikein ja väärin.”

NISSISEN MUKAAN TOIMITTAJIIN kohdistuneita uhkauksia pitää tarkastella nimenomaan ilmiönä – ei kysymyksenä siitä, pitääkö toimittajan sietää itseensä kohdistuvaa uhkailua.

”Se ei ole yhteiskunnallisen edun mukaista, jos tämä ilmiönä johtaa siihen, että toimittajat eivät lopulta pysty tekemään työtään ja lopulta pidättäytyvät joidenkin asioiden käsittelystä.

Nissinen haluaa puolustaa toimittajan asemaa yhteiskunnallisena toimijana. Hän ei kuitenkaan halua lakiin kirjattua erityisasemaa toimittajille, vaikka ammatinsa takia he altistuvat säännöllisesti kriittiselle palautteelle tai uhkailulle. Toimittajan täytyy saada tehdä työtänsä ilman pelkoa joutumisesta rikokseen uhriksi.

”Työtä täytyy saada tehdä sillä tavalla rauhassa, että kunniaa ei loukata eikä laittomasti uhata.”

Nissinen vertaa toimittajien uhkailua siihen, että kansa ottaisi tavakseen heitellä rakennusmiehiä kivillä.

”Tuntuisi hullulta, jos ohikulkijoilla olisi tapana heitellä kivillä telineillä olevia rakennustyömiehiä. Olisiko työmiehillä velvollisuus sietää sitä?” ●

Ilmaisen itseäni ihmisoikeuksia kunnioittaen. Vihapuhe ei vaienna minua. Kannan vastuun sanoistani. **#sananvastuuvala**

Mikä #sananvastuuvala?

Sananvapautta luullaan joskus vapauksiksi sanoa mitä tahansa ilman seurauksia. Sananvapauteen kuitenkin liittyy vastuu omista sanomisista. Vastuullinen viestijä kunnioittaa totuutta ja ihmisarvoa.

#sananvastuuvala on Suomen Journalistiliiton kampanja vastuullisen sananvapauden hyväksi.

Jaa #sananvastuuvalaa Facebookissa, Twitterissä tai muissa somekanavissa. Kirjoita se statukseksi, ota kuva itsestäsi viereisen sivun #sananvastuuvala -tekstin kanssa tai kuvaa vaikka työpaikallasi video, jossa luet valan ääneen.

Valaa jakamalla sitoudut vastuullisuuteen siinä, mitä sanot tiedotusvälineissä, sosiaalisessa mediassa tai keskustelufoorumeilla. Samalla muistutat muitakin vastuullisen viestinnän merkityksestä.

Haasta mukaan myös kollegasi tai kaverisi!

World Press Freedom Day
2.–4. tokokuuta 2016 Helsingissä.

www.unesco.org/new/en/wpfd

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

#sananvastuuvala

Turvallisuutta poliisin viestinnällä?

ESSEE

○ VERA MIETTINEN
vera.miettinen@hotmail.com
KIRJOITAJA ON RIKOS- JA OIKEUS-
UUTISOINTIIN ERIKOISTUNUT
VAPAA TOIMITTAJA.

Poliisin ristiriitainen tiedottaminen turvapaikanhakijoista on ihmetyttänyt syksystä lähtien. Media on auttanut virkavaltaa ”rikosten selvittämisessä”.

KUVA: HELI SAARELA

Ylivieskan poliisi julkaisi viime tapaninpäivänä tiedotteen törkeästä raiskauksesta, epäiltynä kaksi ulkomaalaista, ”hyvin tummaihoista” miestä.

Suurin osa lehdistä teki uutisen, johon poliisin teksti päättyi lähes sellaisenaan.

Neljän päivän päästä virkavalta tiedotti, ettei mitään rikosta ollut koskaan tapahtunutkaan.

Kolme viikkoa aiemmin poliisihallitus oli lähettänyt poliisiyksiköille valtakunnallisen kirjeen turvapaikanhakijoihin liittyvästä viestinnästä. Siinä todettiin, että turvapaikkahakijastatuksen kertominen ei ole sallittua yksittäisrikosten yhteydessä. Ohjeistus katsottiin tarpeelliseksi, koska poliisin tiedottaminen oli ollut ristiriitaista. Organisaatiota syytettiin syksyn aikana niin rasismista kuin salailustakin.

YKSITTÄISRIKOKSEN TIEDOTTAMISESTA vastaa aina jutun tutkinnanjohtaja, ja päätökset tehdään lakiin sekä poliisin johdon määräyksiin pohjautuen.

Miten on siis mahdollista, että edelleen – ohjeistuksista huolimatta – turvapaikanhakijastatuksesta kerrotaan julkisuuteen?

Periaatteessa näin ei olekaan. Poliisi tiedottaa ulkomaalaisista, ei turvapaikanhakijoista. Tämä johtuu laista. Vaikka turvapaikkastatus on salaista tietoa, etninen tausta ei ole. Ulkomaalainen-sanan käyttö on sallittua silloin, jos se auttaa rikoksen selvittämisessä.

Lain, määräysten ja ohjeistuksien noudattaminen on kuitenkin tulkinnanvaraista, ja kuten poliisihallituksen viestintäpäällikkö **Marko Luotonen** sanoo, yhteneväisten viestintäperiaatteiden toteutuminen on haaste. Tutkinnanjohtajia on satoja, ja siksi myös erilaisia tiedottamisintressejä on satoja.

”Lakia kyllä noudatetaan, mutta samalla tiedotteissa käytetään kiertoilmaisuja. Näin lukija ymmärtää, mistä oikeasti on kyse. Kansan kuuluu tietää mitä täällä tapahtuu”, eräs tutkinnanjohtaja Koillis-

Suomesta toteaa.

MYÖNNETÄÄN, ETTÄ poliisin viestintä on ollut haastavassa tilanteessa. Kaikkien miellyttäminen on mahdotonta, kun osa kansasta on sitä mieltä, että rajat pitää panna kiinni, ja osa sitä mieltä, että kylä tänne mahtuu. Näin toteaa poliisihallituksen viestintäpäällikkö.

Miellyttämisen ei kuitenkaan pitäisi olla oleellista. Poliisin perustehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen ja turvallisuuden ylläpitäminen, ei poliisin suosion kasvattaminen.

Toki poliisi pyrkii viestinnällään vastaamaan kansan vaihteleviin odotuksiin, jotka ovat osittain ristiriitaisia. Erityisesti tutkinnanjohtajien pitäisi tiedostaa, että suomalaiset eivät tarvitse tietoa turvapaikanhakijoiden tekemistä yksittäisrikoksista. Ei suoraa eikä kiertoilmaistua. Sen sijaan turvapaikanhakijoihin liittyvistä rikostilastoista voi ja pitääkin tiedottaa – suunnitelmallisesti – aiheesta syntyvän järkevän keskustelun edesauttamiseksi.

HELSINGIN POLIISILAITOKSEN apulaispoliisipäällikkö **Ilkka Koskimäen** uuden vuoden jälkeen brittilehdessä esittämät lausunnot eivät olleet kovin suunnitelmallisia. Muun muassa Naisasialiitto Unioni ihmetteli, miksi Koskimäki väitti seksuaalisia ahdisteluja uudeksi ilmiöksi. Artikkelin jälkeen Koskimäki istui neljä päivää puhelimen ääressä vastailemassa suomalaistoimittajien kysymyksiin. Hän pysyi edelleen kannassaan.

Nyt Koskimäki sanoo, että brittilehti ”veti mutkia suoriksi”, ja että osasyllisiä kokuun olivat ”asioita toisistaan irrottelevat yleistoimittajat”.

Koskimäen ja toimittajien välinen yhteistyö on aiemmin sujunut hyvin. Hän sanoo, että nyt journalistilla oli kuitenkin paljon tunteita ja ideologiaa mukana. Hänen kommenttinsa ymmärrettiin kuulemma tahallisesti väärin.

Kohun jälkeen Helsingin poliisilaitoksen viestintäyksikkö analysoi tapahtumat tarkkaan. Lopputuloksena todettiin, että tiedotustilaisuus olisi pitänyt

Lakia kyllä noudatetaan, mutta samalla tiedotteissa käytetään kiertoilmaisuja. Näin lukija ymmärtää, mistä oikeasti on kyse.

Anonyymi poliisin tutkinnanjohtaja Koillis-Suomesta

järjestää, koska silloin väärinymmärrykset olisi voitu oikoa saman tien. Se myös opittiin, että poliisille selkeät asiat täytyy jatkossa avata toimittajille tarkemmin.

HÄMEEN POLIISILAITOKSEN turvapaikkahakijaviestinnästä vastaava tutkinnanjohtaja **Martti Hirvonen** nimeää poliisin viestinnän epäonnistumiset: varautuminen ja suunnitelmallisuus puuttuivat, eikä organisaatiossa heti tajuttu, kuinka vakava tilanteesta on kyse.

Totta. Poliisihallituksella meni neljä kuukautta ennen kuin valtakunnallinen ohjeistus turvapaikanhakijoita koskevas-
ta viestinnästä julkistettiin.

Toisaalta ei kukaan muukaan viranomainen – tai media – osannut varautua, Hirvonen puolustautuu.

Ylivieskan perättömäksi osoittautuneen raiskausrikoksen tutkinnanjohtaja ei sen sijaan peräänny tiedottamisvalinnoissaan. Hän myöntää, että sanavalinta ”hyvin tummaihoisen” oli outo, mutta sitä kuitenkin käytettiin, koska epäillyt haluttiin saada kiinni.

TOIMITTAJIEN VASTUU turvapaikkauutisoinnissa tulee tässä: Journalistin ohje suhtautua haastateltavan kommentteihin kriittisesti pätee myös viranomaisiin.

Yksittäisrikoksen epäillyn etnisen taustan kertominen ei ole yhteiskunnallisesti merkittävä tieto, eikä se hyvin todennäköisesti auta rikoksen selvittämisessä.

Organisaationa poliisiin voi pääsääntöisesti luottaa, mutta kuten apulaispoliisipäällikkö Koskimäki toteaa toimittajista, myös tutkinnanjohtajilla on ollut viestinnässään mukana ideologista painotusta. ”Hyvin tummaihoisen” -ilmaisu ei edesauta rikoksen selvittämisessä, vaikka raiskaus olisikin oikeasti tapahtunut.

Tässä tapauksessa uutisointi edesauttoi ainoastaan kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välistä vastakkainasettelua. Artikkeleiden jälkeen paikallisten mielestä kaikki ylivieskalaiset afrikkalaiset eli ”hyvin tummaihoiset” olivat syyllistyneet törkeään raiskaukseen. Tämä tuli ilmi sosiaalisessa mediasa kiusaamisen ja uhkailun muodossa.

Sekään ei auttanut, kun lehdet – valemediaa lukuun ottamatta – uutisoivat, ettei mitään rikosta ollut oikeasti tapahtunut.

Kantasuomalaisten rajut reaktiot turvapaikanhakijoista ovat tietenkin yksilöiden omaa valintaa, mutta toimittajien ja poliisien on syytä katsoa hetken peiliin. Tässä asiassa omille ideologioille ei ole tilaa. ●

Nyheter i direktsändning. Pia Lagus, programvärd för förmiddagssändningarna, gör en telefonintervju medan Filip Sten förbereder sig för en studiointervju. "Klipphantverket har mer och mer fallit bort och i stället skriver vi mera, bland annat manus för studiodiskussioner med programvärdarna", säger Filip Sten.

Livesändningar lockar lyssnarna

JOHAN SVENLIN, TEXT • JOHANNES TERVO, FOTO

Radio Vegas morgonsändningar har gått i bräsch för kanalens reform. Från september ska den gamla programstrukturen skrotas och ersättas av sändningsblock.

Bilen styr mot Vasa och ur bilradion strömmar Radio Vegas morgonnyheter. Ett av morgonens lokala inslag handlar om en föräldraprotest mot Vasa stads beslut att banta dagvårdens budget. Reportern **Moa Mattfolk** har kvällen innan varit ute på stan, där missnöjet manifesterades, och intervjuat upprörda föräldrar. Känslan på torget fångas genom den knastriga megafonen som används för att ropa ut slagord.

En amerikansk hitlåt från 1990-talet senare sitter **Anna Bertills** från Vasa stadsfullmäktige i studion och kommenterar nedskärningarna och protesten. Ännu någon låt senare välkomnas insla-

gets reporter av **Elin Willows**, programvärd för morgonsändningen, och de båda kollegorna sammanfattar dagvårdsfrågan i ett informellt samtal i direktsändning.

"Vi har inte så många klippta inslag längre i morgonsändningarna. I stället kommer reportern in i studion och berättar nyheten på ett vardagligt språk", förklarar Willows när jag kommit fram till Radio Vegas redaktion i Vasa och förmiddagssändningen tagit över.

Mera direktsänt och en friare programtablå var modellen när Radio Vega i oktober ändrade sina regionala morgonsändningar. Den modellen ska också gälla för samtliga Radio Vegas sändningar från och med september i år.

Jag har fått flera kommentarer om att vi bara intervjuar varandra nuförtiden.

Filip Sten, Radio Vega

"Lyssnarnas beteende har ändrat och därför måste också broadcastradion se över sin verksamhet. Vi har i dag en rigid kanalstruktur från gångna tider som läser innehållet i sändningarna", säger **Kaj Backman**, Svenska Yles radiochef.

Vegas sändningar kommer att ramas in av block, där programvärdar leder lyssnarna genom sändningarna.

"En stor del av innehållet kommer fortfarande att vara redigerat. Hittills har redaktörerna haft en fast tid för sina inlägg, men varför ska en intervju behöva bli 57 minuter om den gör sig bäst på 38 minuter?" frågar sig Backman.

HAN BETONAR att genrer som kultur, vetenskap och sport kommer att finnas kvar och få motsvarande mängd sändningstid i kanalen som tidigare.

"Innehållet i Vega är kopplat till nuet och till det som sker i världen. Det ska inte vara bundet till ett på förhand spikat schema."

Nu pågår den interna rekryteringen av programvärdar och det blir alltså deras uppgift att jonglera inslagen, reagera på nyhetshändelser som sker under sändningen och knyta ihop inslagen med direktsänt prat.

Sedan Kaj Backman presenterade reformen i mars har flera debattörer och kolumnister lyft sina varningens fingrar. **Torbjörn Kevin** efterlyste i en kolumn i *Hufvudstadsbladet* mera genomarbetade program om politik och ekonomi i Radio Vega. Inte mera improviserat prat.

"Hur ska man klara av att ligga mer i direktsändning, det vill säga reagera snabbt, samtidigt som man ska stå för det djupa?" frågade sig Kevin.

Backman tillbakavisar Kevins farhågor.

"Vi kommer absolut att sända djuplodande, analytiskt innehåll också i framtiden. Parallellt utvecklar vi vårt utbud av on demand -innehåll. Utvecklingen har lett till att lyssnarna vant sig vid att fördjupa sig i program om specialämnen när de själva har tid och den rätta sinnesstämningen. För den sortens lyssnande lämpar sig broadcastradion inte så bra."

Ordet "flödesradio" har också återuppväckts i spalterna och för Backman är ordet "flödesradio" lika humörsdämpande som "tvångssvenska" för en sfp-politiker.

"Det är ett så trist ord och en så trist diskussion, där man riktat in sig på fel saker. Även Yle Puhe är flödesradio om man väljer att använda det ordet."

Det har inte saknats organisationsreformer i Radio Vegas knappt 20-åriga historia. Enligt fackets representant på Svenska Yle, **Markus Ekholm**, är ledningen denna gång ute i ett angeläget ärende.

"Det är en bra reform såtillvida att folk får behålla sina arbetsplatser och löner, men däremot finns det en del identitetsfrågor som måste lösas när man bryter

upp programhelheter och skapar nya."

REFORMARBETET bygger på en lång beredning, där ledningen samlat in information och analyserat allt från lyssnarnas synpunkter till nya tekniska system. Ekholm tycker att de anställda kunde ha involverats tidigare.

"Vi på verkstadsgolvet kunde ha tillfört nyttig kunskap om vi hade informerats i ett tidigt skede av processen. Nu fick vi information först när många beslut redan var fattade."

På Radio Vegas redaktion i Vasa har man drygt sex månaders erfarenhet av modellen med sändningsblock och ökat direktsänt prat. För **Filip Sten** och de andra reporterna har manusskrivande inför direktsänd studiodiskussion inneburit ännu ett nytt arbetsmoment.

"Det inverkar inte så mycket på arbetsbördan, men för min del kunde vi ibland lämna bort momentet med reportern i studion. Det känns som att det används lite väl kategoriskt, samtidigt som själva inslaget inte ens är så självklart längre. Och det klassiska reportaget får allt mindre utrymme."

Konceptet reporter-i-studio faller inte heller alla lyssnare på läppen.

"Jag har fått flera kommentarer om att vi bara intervjuar varandra nuförtiden."

Programvärderna Elin Willows ser å sin sida tecken på att lyssnarna uppskattar den vardagliga dialogen mellan reporter och programvärd i direktsändning.

"Personligen gillar jag att jobba så här och jag har aldrig under mina år på Svenska Yle fått så mycket feedback som nu", säger Willows. ●

◀ **Nära lyssnarna.** Filip Sten och de andra reporterna på Vega Österbotten har 14 kommuner längs en kuststräcka på cirka 250 kilometer att täcka.

◀ **Ska låta spontant.** Regionernas morgonsändningarna är något av pilot för hur Radio Vega ska börja låta. "När reportern berättar nyheten i studion blir det lättare att undvika byråkratspråk", säger Elin Willows.

Om journalisters värde

DAN LOLAX dan.lolax@aumedia.fi SKRIBENTEN ÄR SAMHÄLLSREPORTER PÅ ÅBO UNDERRÄTTELSE. SKRIVER NYHETSBLGGEN.

Mediehusen försöker hitta lösningar på branschens trängda läge och till lösningarna

hör den revolutionerande idén att ta betalt för den journalistik som publiceras på nätet. Det här försätter journalisten i en intressant position. Jag illustrerar genom personliga erfarenheter.

Den som vill läsa det mesta av vad jag skriver måste prenumerera på *Åbo Underrättelser*. Det här gäller oavsett om man konsumerar papper, e-tidning eller webb. Det betyder i sin tur att då jag delar egna eller kollegers artiklar så kommer en majoritet av mina Facebookvänner och följare på Twitter inte att kunna läsa dem – om de inte är eller blir prenumeranter.

Det händer att folk i min bekantskapskrets, många av dem journalister, ifrågasätter att jag delar artiklar som kräver prenumeration. Det upplevs som ologiskt.

Varför dela artiklar som förutsätter att man betalar? undrar de irriterat. Det går emot själva idén med sociala medier, lyder argumentet. Om det som delas inte finns bakom ett gratis klick – då finns det helt enkelt inte.

Jag förstår och skriver delvis själv under det. Inte för att vi pratar om en naturlag, utan för att journalistiskt innehåll och sociala medier har blivit en gordisk knut. Det är näst intill

omöjligt att separera de två och använda det ena enbart som ett sätt att få folk att betala för det andra.

”Det händer att folk i min bekantskapskrets, många av dem journalister, ifrågasätter att jag delar artiklar som kräver prenumeration.

DET HANDLAR OM ett beteende, om vad som förväntas av innehåll som delas. Det handlar också om vad som förväntas av mig som journalist.

Det kostnadsfria, det öppna och det gränslösa som sociala medier lite naivt förknippas med passar journalisternas självbild som hand i handsken. Vår uppgift är att nå så långt som möjligt, så snabbt som möjligt.

Om papperstidningen länge var en grusväg in i det lokala samhället så är den digitala motsvarigheten en motorväg ut i det globala. Journalisten med gratisartiklarna färdas längs denna motorväg i en Porsche och strör viktigheter om-

kring sig.

Kollegan som kräver betalt kommer körande långt bakom i en buss och plockar upp enstaka passagerare som tålmodigt väntar vid hållplatserna.

JOURNALISTER HAR inget problem med att säga att det de skriver om eller på annat sätt bevakar är viktigt. Vi gillar att kittla våra egna egon, och gratisartiklar ger andra chansen att kittla oss.

Men är det lika lätt att säga ”Betala!”? Dels kan det kännas obekvämt eftersom vi tar på oss försäljarrollen. Det gillar inte journalister. Vi ska producera innehåll, inte sälja det.

Dels blir kravet på betalning ett sätt att bedöma vad vi går för. Journalisten som inte har det här ”problemet” behöver inte grubbla över om folk klickade på hans artikel för att strunta i den eller verkligen ta till sig av innehållet.

Journalisten som delar en artikel som kräver ett monetärt engagemang ber den potentiella läsaren att värdera hans arbete. Om läsaren inte är villig att betala för det som journalisten satt en eller flera arbetsdagar på, vad säger det om arbetet och journalisten?

Den frågan känns obehaglig, men det är viktigt att förstå att den inte rör enbart enskilda journalister utan alla – inklusive den allmänhet som medierna finns till för.

NY TIMES SATSAR GLOBALT

Anrika *The New York Times* (grundad 1851) tror på den globala läsarmarknaden. Därför har ett nytt team grundats, *NYT Global*, som ska satsa 50 miljoner dollar under de kommande tre åren.

Målsättningen? Att växa rejält utanför USA.

”Vi har inte ens kommit i närheten av den potential vi har utanför vår hemmamarknad”, kommenterar ledningen med förläggaren **Arthur Sulzberger Jr** i spetsen.

I en notis i *NYT* (15.4) drar man paralleller till den geografiska expansion som skedde under 1990-talet. Den gången handlade det om att *NYT* skulle bli en nationell tidning, snarare än en New York-tidning. Nu ska man alltså bli globala.

”Vi ser en möjlighet för oss att bli en oundgänglig ledare inom internationella nyheter och opinion”, skriver ledningen i sin promemoria.

Magnus Londen

STATISTIK TILL HEDERS

Snart får kanske lokaljournalistiken hjälp från oväntat håll – från massiv bearbetning av statistik.

Frilansbyrån Journalism++ Stockholm har nämligen fått finansiering av Googles Digital News Initiative (DNI) för ett stort projekt. Finlandssvenska **Jens Finnäs** är en av förgrundsfigurerna, han är ivrig eftersom han ser stort potential uttryckligen för överarbetade lokaljournalister.

”Vi tror att en journalist med vår tjänst kan hitta uppslag och nyheter som man inte annars hittar.”

Det handlar om att bearbeta enorma mängder öppen data, och leta efter avvikelser. I ett pilotprojekt fokuserade man på månadsstatistik från Brottsförebyggande rådet – och ramlade över en stöldvåg i Göteborg och oväntat många narkotikaanmälningar i Sollefteå.

Projektet, som drivs av Journalism++, kallas Marple, men det är inte klart än om det blir en fristående nyhetstjänst som lokaltidningarna kan prenumerera på, eller om den ska ingå i en redan existerande service.

”Nu ska vi koncentrera oss på att bygga en prototyp och se om den faktiskt fungerar i verkligheten också, och om mediehusen är beredda att betala för den.”

Magnus Londen

Putosiko rahapeli-voittaja tuolilta?

MANU MARTTINEN, TEKSTI • ANNA-KAISA JORMANAINEN, KUVITUS

JSN linjasi, että Veikkauksen rahapelivoittajien haastatteluiden julkaisu antoi toimituksellista päätösvaltaa ulkopuoliselle.

Arvasta paljastui 250000 euron päävoitto – poika putoasi tuolilta.

Näin otsikoi *Ilta-lehti* 17. tammikuuta uutisensa, joka kertoi Veikkauksen arvasta jättipotin voittaneesta kahdesta eri perheestä.

Jutun mukaan toisen perheen poika yllättyi lopputuloksesta niin, ”että tipahti tuolilta tuloksen selvittyä”.

”Onko mahdollista, että tuolilta putoaminen onkin tarinaa värittävä kielikuva?”

Huhtikuun 13. päivä Julkisen sanan neuvosto antoi *Iltaledelle* tästä uutisesta ja kahdesta muusta Veikkauksen rahapeliin voittoja ja voittajia käsitelleestä jutusta huomautuksen hyvän journalistisen tavan rikkomisesta.

Yksimielisen päätöksen mukaan *Iltaleden* uutiset rikkoivat kolmea *Journalistin ohjetta*, jotka liittyvät piilomainontaan, lähdekritiikkiin ja journalistisen päätösvalan luovuttamiseen ulkopuolisille.

Mitä väliä sillä on, putosiko poika tuolilta vai ei?

Journalistille juuri sillä on pal-

jonkin väliä. Jotta journalisti voi uutisoida pojan pudonneen tuolilta, pojan on oikeasti pitänyt pudota tuolilta.

”Journalismin ja muun viestinnän välinen raja menee juuri tässä. Vai koska olet itse nähnyt, että joku putoaa tuolilta, kun hän hämmästyy”, JSN:n puheenjohtaja **Elina Grundström** kysyy.

Iltaleden toimitus ei ollut haastatellut nimettömänä jutussa esiintynyttä poikaa tai muitakaan paikallaolijoita, eikä voinut varmistua siitä, että Veikkauksen tiedotteiden tiedot pitivät paikkaansa.

Onko mahdollista, että tuolilta putoaminen onkin tarinaa värittävä kielikuva?

Tiedon merkitys ei ole sinänsä suuri, mutta journalismin näkökulmasta asia on tärkeä. Toimituksen on aina pyrittävä varmistamaan julkaisemiensa tietojen paikkansapitävyys kaikkia yksityiskohtia myöten.

VEIKKAUKSEN VIESTINTÄ- ja vastuulisuusjohtajan **Pekka Ilmivallan** mukaan voittajien haastatteleminen on periaatteessa mahdollista. Vuosien saatossa on kuitenkin ilmennyt, että voittajat antavat vain harvoin haastatteluja suoraan tiedotusvälineille. Veikkaus kuitenkin pyrkii järjestämään suoria haastatteluja aina kun siihen on mahdollisuus.

Tilanne on journalistisesti hankala, koska toimitus ei voi täydellisesti varmistua edes siitä, että onko haastateltavaa edes olemassa. JSN katsookin, että *Iltalehti* antoi toimituksellista päätösvaltaansa ulkopuoliselle.

JOURNALISTIN OHJEET 2, 12 JA 16

JO 2: Tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein. Tätä päätösvaltaa ei saa missään oloissa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille.

JO 12: Tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Erityisen tärkeää se on kiistanalaisissa asioissa, koska tietolähteellä voi olla hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksia.

JO 16: Ilmoitusten ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä. Piilomainonta on torjuttava.

ILTALEHTI EI OLE TÄLTÄ osin tyytyväinen JSN:n päätöksen perusteluihin.

”Perustelu, jossa on katsottu *Iltaleden* luovuttaneen toimituksellista päätösvaltaansa ulkopuoliselle (Veikkaukselle), on täysin kestämätön, epälooginen ja *Iltaleden* sekä muiden tiedotusvälineiden sananvapautta kohtuuttomasti rajoittava. Tämän kanssa media ei voi elää, JSN:n on perusteltava ratkaisunsa tältä osin paljon tarkemmin ja perusteellisemmin”, päätoimittaja **Petri Hakala** sanoo.

Iltalehti lähetti 22. huhtikuuta JSN:lle muutoksenhakupyynnön.

Hakala korostaa, että *Iltalehti* aikoo jatkossakin olla JSN:n toiminnassa ja sitoutuu yhteisesti sovittuun itsesääntelymalliin journalistisista moraalin ja etiikan suhteen.

JSN:n perussopimuksen mukaan neuvoston päätökseen ei voi hakea

muutosta paitsi, jos päätös perustuu ilmeisen virheelliseen tietoon. Silloin neuvosto voi omasta aloitteestaan tai asianosaisen perustelusta muutoksenhakupyynnöstä käsitellä asian uudelleen.

Elina Grundström sanoo, että *Iltaleden* muutoksenhakupyynnön tutkitaan tarkasti.

”Olen kiitollinen siitä, että Suomessa mediat julkaisevat langettavat päätökset ja pysyvät mukana itsesääntelyjärjestelmässä silloinkin, kun ovat päätöksistä eri mieltä. Lehdistönvapautemme perustuu juuri tähän.”

• TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI KÄSITTELEE JOURNALISTIN OHJEITA, JOTKA OVAT AJANKOHTAISIA TAI MUUTEN KIINNOSTAVIA.

anna hyvän kiertää

JANNE ZAREFF, 36

- Pressiklubi-ohjelman toimittaja ja kolumnisti.
- Mukana myös tekemässä Noin viikon uutiset -ajankohtaissatiiria.
- Työkennellyt aiemmin lähinnä Ylen uutis- ja ajankohtaistoimituksissa.
- Journalistiikan tohtori, toiminut myös tutkijana ja julkaissut tiedeartikkeleita journalismista ja huumorista.

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

Mahtava määrä aiheita. Janne Zareff arvelee, että journalisminostalgiaa muistetaan helposti vain tähtihetket. ”Nykyään esimerkiksi journalismin saatavuus on mielettömästi paremmalla tolalla kuin ennen. Saatavilla on koko maailman media, ja ihmiset vielä vinkkaavat paljon hyvää, mitä ei itse ehtisi huomata.”

OSKARI ONNISEN VALINTA

Ylioppilaslehden toimittaja
Oskari Onninen valitsi esiteltäväksi Ylen *Pressiklubin* toimittajan **Janne Zareffin** pitkäjänteisen mediakritiikin ohjelman Facebookissa.

”Zareffin päivitykset eivät yritä houkutella lukijaa millekään muulle sivulle klikkimittarin täytteeksi, vaan funktio on ylevämpi: selittää tyhjentävästi jokin tärkeä, mediaan liittyvä seikka, välittää tietoa ja analyysiä sen itsensä vuoksi.

Oli kyseessä poliitikkojen retoriikka, toimittajien klassikkovirheet tai silkka semantiikka, Zareff purkaa asiansa auki juristimaisella täsmällisyydellä ja kärsivällisesti argumentoiden. Tuskin mistään voi varastaa yhtä hyviä suomalaista mediaa koskevia mielipiteitä.”

Sokeat pisteet esiin

NINA ERHO, TEKSTI • SUSANNA JUNNOLA, KUVA

”Kun aloitin *Pressiklubissa*, sen Facebookiin linkattiin lähinnä aihepiiriin liittyviä juttuja muutamilla saatesanoilla ja tietoa tulevista ohjelmista. Pikkuhiljaa aloin päivittää muutakin, kun huomasin, että kaikki laajassa mediaseurannassa tekemäni huomiot eivät mahdu ohjelmaan. Vaihtoehtona oli oma blogi, mutta näin työ pysyy vähän paremmin työnä”, sanoo Ylen toimittaja **Janne Zareff**.

”Parhaissa päivityksissäni onnistun tunnistamaan jonkun julkisuudessa toistetun, itsekin kannattamani ajattelutavan ja löytämään siitä heikkouden, jota voin kritisoida ja johon voin esittää rakentavia kehitysehdotuksia. Tällainen oli esimerkiksi 7. huhtikuuta julkaisemani kommentti *Kansan Uutisten* kolumniin, jossa **Pontus Purokuru** antoi ymmärtää toimittajien motiivien ja heidän itsensäkin olevan halveksuttavia.

Sorrun itsekin usein ajattelemaan, että eliitin äänen korostuminen mediassa johtuu toimittajien luonnevicioista. Rakentava huomioni on, että ajatus ei ole kohtuullinen työtään teke-

viä toimittajia kohtaan. Huomio ongelmasta on hyvä, mutta psykologisoiminen sijasta pitäisi keskustella rakenteista, jotka ongelmaan johtavat. Esimerkiksi: mitä toimituskulttuureissa pitäisi muuttaa?

Toki huomaa, että ihmisiin on helpompi tarttua ja samastua kuin rakenteisiin. Jos teen Facebookiin analyysin, sitä jaetaan, mutta jos haukun jonkun samalla, jakoja tulee tuplat. Helpot analogiat ja ylemmyyden tunne viettelevät mutta eivät johda hyvään keskusteluun. Ei siihen aina johda analyysikään, mutta sitä puuttuu julkisesta keskustelusta enemmän kuin provokaatiota.

Pressiklubi-vuosinani julkiseen keskusteluun on tullut lisää ääniä, jotka eivät ylitä valtamedian uutiskynnystä mutta tuovat keskusteluun tervettä lisäväriä. Vielä viime vuosikymmenillä moni iso asia, kuten Nokia ja Suomen EU-jäsenyys, käsiteltiin lähes ilman soraääniä. Varmaan medially on tänäänkin sokeat pisteensä esimerkiksi pakolaiskriisin käsittelyssä. Juuri tällaista oman aikamme viallista ajattelua yritän tunnistaa ja purkaa.”

MILLAINEN ON HYVÄ KÖYHYYSJUTTU?

Ihminen hukkuu makrotason talouspuheeseen. Siksi Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin on perustamassa uutta journalistipalkintoa.

"Pelkkä myötätuntoinen kertomus ei riitä, vaan juttuihin olisi hyvä liittää syy-yhteyksiä: miksi tällaisiin tilanteisiin joudutaan? Tällaista kirjoittelua haluaisimme rohkaista", sanoo verkoston sihteeri **Anna Järvinen**.

EAPN-Fin kutsuu journalistiteja mukaan ideoimaan palkinnon kriteerejä työpajaan 24. toukokuuta Helsingissä. Työpajaan kutsutaan myös tutkijoita sekä köyhyyttä itse kokeneita. Palkinnon saajan valitsee loppusyksystä kokemus-asiiantuntijoiden raati.

Uuden palkinnon esikuvana on itävaltalainen "von unten" -journalismipalkinto,

jota on jaettu vuodesta 2010. Vastaavaa palkintoa aiotaan jakaa tänä vuonna myös Unkarissa, Kroatiassa, Islannissa, Saksassa, Slovakiassa ja Virossa.

Syksyllä käynnistyvään kilpailuun etsii juttuja tai kuvia, jotka on julkaistu ajalla 1. marraskuuta 2015–31. lokakuuta 2016. Työnsä kilpailuun voi ilmoittaa myös itse.

Marja Honkonen

ILMOITTAUTUMISET TYÖPAJAAN: EAPN.FI

TULOKSEN MERKITYS ESIIN

Kun **Esa Väli** **Erhonen** sai idean kirjaan tieteen julkisuudesta, professoreilla oli tapana valitella päätoimittajille, että tiedotuspalvelu on huonoa, koska tiede ei näy mediassa. Kun kirjaidea parikymmentä vuotta myöhemmin toteutui, tarkasteltavaa oli enemmän.

"Tiede on nyt hirveästi esillä, ja tiedeorganisaatiot tuottavat aktiivisesti uutisia. Siksi

toimittajia ei enää niin tarvittaisi tekemään niitä vaan asettamaan tiedelöydöt kontekstiinsa."

Helsingin yliopiston viestintän professori sovittelee tieteestä kirjoittaville toimittajille myös faktantarkistajan roolia.

"Toimittajat voisivat enemmän poimia julkisesta keskustelusta esimerkiksi terveyttä, ravitsemusta ja maahanmuuttoa koskevia väitteitä arvioitavaksi yhdessä tutkijoiden kanssa."

Tiedejuttujen virheitä harmitteleville tutkijoille hän on sanonut, että olkaa itse aktiivisempia.

"Moni viestii edelleen uudesta tuloksesta kerran kahdessa vuodessa. Paljon tehokkaampaa on kommentoida aiheita silloin, kun ne ovat esillä ja kiinnostunut yleisö valmiina."

Nina Erho

ESA VÄLIVERRONEN: JULKINEN TIEDE VASTAPAINO 2016

Mitä poimit 'pakolaiskriisistä'?

"Media ei aiheuta ihmisten liikkumista mutta muokkaa käsityksiä 'pakolaiskriisistä'. Toisaalta keskustelussa on määriteltävä, mitä medialla tarkoitetaan", sanoo mediatutkija **Johanna Sumiala** Helsingin yliopistosta.

Hän alustaa aiheesta median logiikka seminaarissa *Näkökulmia median luomaan pakolaiskriisiin*.

Sumialan mukaan valtamediaa, valemediaa ja sosiaalista mediaa yhdistää taistelu huomiosta. Tosin hän ei pidä valemedia-termistä, koska katteetonta klikkien kalastelua näkee myös valtamediassa.

Valtamedian parhaita käytäntöjä ovat uutiskriteerit, lähdekritiikki ja vastuu sanomisista, mutta niillä ei koko julkista keskustelua pelasteta. Some tekee kuten tahtoo, ja taistelussa tuotoista valtamedialtakin voi jäädä raflaavan tarinan olennaisuus arvioimatta.

"Välillä ne jopa kärjistyvät keskuste-

lua, kuten uutinen pakolaisista, jotka eivät pitäneet puurosta. Toisaalta voi pohtia, paljonko keskustelun suitsiminen sitten on tiedotusvälineiden vastuulla."

Seminaarin järjestävät Kehityskaan-tieteen yhdistys, Helsingin yliopiston kehityskaan-tutkimuksen ainejärjestö ja Helsingin YK-nuoret.

Nina Erho

JOHANNA SUMIALA
PUHUU SEMINAARISSA
NÄKÖKULMIA MEDIAN LUOMAAN
PAKOLAISKRIISIIN.
EUROOPPASALI,
MALMINKATU 16,
HELSINKI
11. TOUKOKUUTA
KELLO 15–18

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Lähiaikoina

Eduskunnasta on lähiaikoina kantautunut iloisia perheenli-säysuutisia." Näin kerrottiin *Ilta-lehdessä* taannoin.

Viime aikoina lähiajoista on kirjoitettu muuallakin. *Satakunnan Kansa*: "Jokainen, joka on lähiaikoina käynyt Huhkolinnassa, tietää sen kukoistuskauten jääneen jo kauas taakse." *Kauppalehti*: "Erityisesti Itä-Suomessa, jossa samassa kattelassa voidaan polttaa sekä puuta että öljyä, on lähiaikoina käytetty enemmän puuta, arvioi ST:n Pentti."

Vanhastaan on linjattu, että lähiaikoina viittaa aina tulevaisuuteen. Sitä ei siis pidä käytettävän menneistä tapahtumista tarinoitaessa.

Kielitoimiston sanakirjan mukaan lähiaikaa käytetään tulevaisuudessa lähellä olevasta ajasta. "Ihan lähiaikoina en ole häntä tavannut" -tyyppiin lauseisiin *äskettäin* tai *viime aikoina* istuivat paremmin kuin lähiaikoina.

Lähipäivät ovat edessäpäin. Toisaalta *lähihistoria* on takuuvarmasti takanapäin.

Aina silloin tällöin horjahtaa kynäilijäpolo tältä kaidalta tieltä. Lähiaikoinakin tällaista on tapahtunut.

Auts. Tekevälle sattuu.

Olennainen kysymys tietenkin on, miksi ihmeessä lähiaikoina ei saisi tai voisi viitata myös menneisyyteen. Useimmitenhan jo lauseen aikamuoto paljastaa, puhutaanko menneistä vai tulevista tapahtumista.

Mikä yksinoikeus tulevaisuudella on läheisyyteen? Eikö mennytkin voi tulla liki, olla lähellä?

Toki on aina mahdollisuus käyttää ilmausta *viime aikoina*. Mutta sitten pitäisi muistaa, kirjoitetaanko viime ja aikoina yhteen vai erilleen.

Viimeaikaiset ajatukseni ovat vaeltaaneet suuntaan, josta monet eivät pidä. Kohti norminväljennystalkoita. Mitä virkaa on kielisäännöillä, joilla ei tunnu olevan mitään virkaa – ei ainakaan merkitysten kannalta?

palkitut

KUKA?

Toimittaja **Jarno Liski**, 31, on valittu Vuoden freelanceriksi. Suomen freelance-journalistien mukaan valinnan perusteena olivat Liskin verosuunnittelua ja verolainsäädäntöä käsittelevät tutkivat jutut, etenkin *Seurassa* vuonna 2015 julkaistu verotrilogia. Jyväskyläläinen Liski oli ehdolla myös Lumilapio-palkinnon saajaksi.

Liski kysyy mitä jäi kysymättä

Kannattaako freelancerin tehdä tutkivaa journalismia?

Kaikkien journalistien kannattaa tehdä tutkivaa journalismia eli tehdä työtä huolella. Työn takana voi olla löytää jutuille maksaja.

Onko sinulla oma agenda?

Ei. Agendani on uutiskriiteerit. En ole oikaisemassa vääryyttä maailmasta.

Pitäisikö mediatalojen omaa verosuunnittelua penkoa?

Journalismin uskottavuuden takia olisi tärkeää, että mediat olisivat kriittisempiä toisiaan kohtaan. Toisaalta media-yhtiöt ovat melko pieniä firmoja. On tavallaan typerää, että niiden tilinpäätöksiä raportoidaan kuin ne olisivat tärkeitäkin yhtiöitä. Jollain pohjalaisella konepajalla on saman verran henkilöstöä ja liikevaihtoa, eikä niiden tuloksia raportoida lehdissä.

Olet kirjoittanut Seuran pääministerin vakuutuskuorisijoituksista. Onko Sipilä ollut sinuun yhteydessä?

Ei. On merkittävä, että Yle oikaisi *MOT:n* väitteet. Minun vastaavista väitteistäni ei ole oltu yhteydessä. Edes

elokuusta lähtien jättämiini kommenttipyyntöihin ei ole vastattu.

Onko sinua painostettu tai uhkailtu työsi vuoksi?

Jutun kohteet saavat mielestäni tiukkaankin sävyyn vaatia, mitä vaativat. On eri asia, mihin se johtaa. Tavanomaista painostamista on turha yrittää poistaa. Sen sijaan on mietittävä, miten toimituksesta saa tukea. Uhkailu taas on rikosasia, eikä minua ole uhkailtu.

”En ole ensimmäisenä listoilla, kun syväkurkut lähettävät kirjekuoriaan.

Onko painostus stressaavaa?

Se voi viedä paljon aikaa. Freelancerina on stressaavaa, kun tietää, ettei kaikkea siitä ajasta voi laskuttaa. Toisaalta kun kaikki vastargumentit käydään läpi, saa varmuutta siitä, että juttu pitää paikkaansa.

Mistä kuulet parhaat vinkit?

Jyväskyläläisenä freelance-

toimittajana minulle on ollut vaikeaa luoda lähdeverkostoa. En ole ensimmäisenä listoilla, kun syväkurkut lähettävät kirjekuoriaan. Parhaat juttuvinkit ovat havaintoja kysymyksistä, joita on jätetty kysymättä ja puolittaisista vastauksista, joiden on annettu mennä läpi.

Kuinka monta juttua sinulla on työn alla?

Tavallaan minulla on teos koko ajan kymmeniä juttuideoita. Minulle ne ovat enemmänkin kiinnostuksen kohteita. Seuraisin niitä, vaikka olisin jollain aivan muulla alalla. Myynti jutut sitten, kun joku asiakokonaisuus on kypsä kirjoitettavaksi.

Mikä on ensimmäinen asia, jonka parantaisit freelance-reiden asemassa?

Mediatilojen soisi ymmärtävän, miten paljon parempaa laatua saisi pienillä lisäpanostuksilla. Toisaalta freelancerina aloittamiseen liittyen korjattavaa löytyy työttömyysturvainsäädännöstä, sivutoimisen yrittäjän asemasta. Työtön ottaa ison riskin, jos kirjoittaa yhdenkin jutun.

Marja Honkonen

SATTUU TAPAHTUU

Pesäpalloraportti ulkomuistista

Huomaan kirjoittavani tavanomaista ahkerammin muistiinpanoja Kempeleessä pelattavasta Miesten Ykköspesiksen paikalliskampailusta keväällä 2012. Edellisen urheilutun kirjoittamisesta on kulunut yli puoli vuotta.

Aikataulu on kiireinen. Jutun deadline on kello 22 ja lehdistötilaisuus alkaa noin kello 20.30.

Kirjoitan lehdistötilaisuuden annin läppärelleni ja lähetän varmuuden vuoksi tekstin Facebook-viestinä itselleni. Heikon mokkulayhteyden vuoksi päätän ajaa Ouluun kirjoittamaan jutun valmiiksi.

Kävelen reippaasti autolle, heitän läppäriä sekä muistiinpanolehtiön takapenkille ja lyön oven kiinni. Kuuluu loksahdus ja huomaan auton kaikkien ovien napsahaneen lukkoon. Samalla näen avainnippuni eksyneen auton takapenkille. Vara-avaimet ovat kotona 40 kilometrin päässä.

Juoksen takaisin stadionille, selitän tilanteen ja saan käyttööni vip-tilojen nurkassa pölyttyvän ikivanhan tietokoneen. Koneella ei ole tekstinkäsittelyohjelmaa ja Open Office'n lataaminen kestäisi ilmoituksen mukaan kymmeniä minutteja.

On arki-ilta ja urheilutoimituksessa on vain yksi kiireinen työntekijä. Soitan uuden työpaikkani työkaverille, pyydän häntä kirjautumaan Facebook-tililleni ja lupaan 50 euroa avusta. Sanelen hänelle tekstiä ja hän lukee minulle lehdistötilaisuuden antia. Apuna on myös ottelun pöytäkirja.

Kello 21.58 kaverini lähettää 3 000 merkin jutun toimitukseen.

Seuraavana aamuna *Kalevan* aukaiseminen jännitti, mutta jutusta tuli kohtuullinen, eikä siihen tietääkseni päätnyt virheitä.

Ville Koivuniemi

KIRJOITTAJA ON OULULAINEN VAPAA TOIMITTAJA.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Tekemällä oppii. "Kevätkaudella jokainen esitys on ensi-ilta, mutta syksyllä samasta esityksestä on kolme näytäntöä", sanoo Mustan laatikon tuottaja Tuomas Kaseva. "Ihan ensimmäisen esityksen kenraali-harjoituksissa oivalsimme, että onpa pitkä, milloin tässä pääsee vessaan. Se tarkoitti, että tarvitsemme väliajan."

Journalismia livenä

NINA ERHO, TEKSTI • HELI SAARELA, KUVA

Tuomas Kaseva valmentaa Helsingin Sanomien journalistiteja Kansallisteatterin lavalle.

Helsingin Sanomien toimitussihteeri **Tuomas Kaseva** on tänä keväänä opetellut uuden editointiprosessin. Sen tuloksena syntyy Kansallisteatterin lavalle juttuja, jotka yleisö kuulee journalistien itsensä kertomina.

"Ensimmäisiin esityksiin pyysimme mukaan niitä, joilla tiesimme olevan esiintymiskokemusta, mutta jatkossa laajennamme joukkoa", Kaseva sanoo.

Silti kukaan ei "vain kävele" lavalle, vaan tarinan muokkaamisessa auttaa joku esitysten neljästä tuottajasta ja esiintymisessä neuvoo puheilmaisun opettaja **Kaisa Osola**. Aikahypyt ja muut monimutkaiset rakenteet pitää puheessa unohtaa, ja asioiden määrää pitää rajata, koska kymmenen kymmenenminuuttista esitystä on jo pitkä ilta.

Vaikka suosituissa, *Musta laatikko* -nimien saaneissa esityksissä on ollut yleisöä yli kolmesataa per kerta, kenelläkään lavalle uskaltautuneista ei ole ollut siellä kamalaa.

"Päinvastoin yleisöstä huokuu aito kiinnostus journalismiin ja lämpöä, mikä on tuntunut somen jatkuvan ulinan keskellä ihanalta."

Kaseva itse debytoi lavalla kesäkuussa juontajana, ja myöhemmin esitettäväksi syntynee juttukin. Vaikka illat rakennetaan "jytylle faktalle", teatteriympäristön mahdollisuudet sen maustamisessa kiinnostavat. Tuottajana vaikeinta on ollut saada journalistit uskomaan, että vaikka esityksiä pitää harjoitella, muutoin omana itsenään oleminen riittää.

Koko amerikkalaista Pop-Up Magazine -ideaa mukailevan konseptin

osalta mietittävää riittää vielä siinä, miten esityksistä saadaan *Helsingin Sanomille* tuottavia.

Esityksissä Kaseva on seissyt kulisissa lähettämässä porukkaa lavalle ja ottamassa edellisiä sieltä vastaan halauksella, fist bumpilla tai mikä nyt kunkin persoonaan sopiikaan. Parasta on takahuoneesta vaimeana kantautuva hurraus, kun esiintyjä on vetänyt osuutensa.

"Yhteinen projekti ja yhteinen jännitys ovat rakentaneet tsemppihenkeä ja yhteyksiä niidenkin välille, jotka eivät tavallisessa toimitusarjessa juuri kohta." •

kolumni

Suuri mahdollisuus

Multimedia, monimedia, transmedia... Olen vuoden ajan päätyökseni tutkinut tätä aihepiiriä ja opetan myös alaa.

Tässä muutamia mietteitäni siitä, mitä kuvajournalistin vuosimallia 2020 kannattaisi osata – tai ainakin kuumeisesti opiskella.

Puhutaan median murroksesta, mutta perusasiat eivät ole poistuneet. Perinteinen valokuvaus ja sen historia, keinot, tekniikka, työtavat ja työnkulut täytyy olla sisäistetty.

Kännykän räpläämisellä ja Instagram-filttereillä on hyvin vähän tekemistä kuvajournalismin kanssa.

Uskon myös, ettei jatkossa kukaan voi kuvitella elävänsä vain pysähtynyttä kuvaa tehden. Poikkeuksia tähän varmasti löytyy,

”Yksinäinen, pysähtynyt kuva paperilla on saanut rinnalleen muita kerrontakeinoja.

KARI KUUKKA kari@docimages.fi KIRJOITTAJA ON KUVAAJA, OPETTAJA JA MULTIMEDIATUOTTAJA.

mutta itse opiskelisin välittömästi videokerronnan ja -leikkaamisen perusteita.

Äänittäminen ja äänenkäsittelyn alkeet ovat myös kuvaajan perustaitoja. Vähän epätarkan kuvan saa (ehkä) anteeksi, huonoa ääntä ei koskaan.

Keskeisessä roolissa on akronyymi HTML5 – ei CMYK. Elämme maailmassa, jossa jo 60 prosenttia uutisista katsotaan älypuhelimessa.

”Tabloidi vs. broadsheet” on sielä triviaali kysymys. Parempi pohdita, miten kuvaat ja teet vaikuttavaa sisältöä sivulle, joka on 320 pikseliä leveä ja 10 000 pikseliä pitkä.

Sähköinen julkaisu vaatii ymmärrystä omista mahdollisuuksistaan ja rajoistaan. Yksi sisältö toimii ebookina, toinen upotuksena ja kolmas WebAppina. Keskeistä on ymmärrys web-kerronnan mahdollisuuksista myös asiakkaan alustan

ulkopuolella, ja ennen kaikkea mobiilissa.

3D-mallinnus ja erilaiset VR-ratkaisut tekevät tuloaan. Näin ollen opiskelisin jo nyt 3D:n, panoraamakuvausten ja virtuaaliobjektien perusteet. Sinänsä 3D-videoon – tiedättehan, ne hassut puna-vihreät lasit elokuvateatterissa – en kovasti usko, vaikka Google toisin intääkin.

HTML5-animointi, vektorigrafiikka, responsiivinen web... Vaikkei itse näitä tekisikään, mahdollisuudet kannattaa tuntea. Hienot sisällöt tehdään aina ryhmätyönä – ja asiantunteva osanotto keskusteluun voi kantaa hedelmää.

Olen valokuvaaja, rakastan valokuvaa. Katson suuresti ylöspäin Salgadoon ja Cartier-Bressoniin, Saven ja Heikuraan. Mutta yksinäinen, pysähtynyt kuva paperilla on saanut rinnalleen muita kerrontakeinoja.

Näen siinä ennen kaikkea suuren mahdollisuuden.

Lapsen tapaturma-vakuutus ilmaiseksi

Kun keskität vakuutuksesi Turvaan, saat kaikille alle 18-vuotiaille lapsillesi vuodeksi tapaturmavakuutukset ilmaiseksi. Lue lisää turva.fi. Tule käymään, soita tai jätä yhteydenottopyyntö netissä.

Etua ei saa verkkokaupasta. Vain ammatillisiin jäsenille. Voimassa 1.3.–31.8.2016.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva ☎ 01019 5110 🌐 www.turva.fi

APURAHOJA HAETTAVANA

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön kevään apurahat

JOKES-APURAHAT

Säätiö jakaa yhden tai useampia 22 400 euron suuruisia Jokes-apurahoja ammatissa toimivien journalistien jatko-opiskeluun, ammattia täydentävään opiskeluun, tutkimukseen tai muuhun koko media-alaa hyödyntävään huolellisesti perusteltuun tarkoitukseen.

TYÖSKENTELYPURAHAT

Työskentelyapurahoilla halutaan antaa mahdollisuus tutkivaan työhön, omaan erikoisalaan syventymiseen tai taustatyöhön. Näihin tarkoituksiin jaetaan enintään kymmenen 5 000 euron apurahaa.

JOKES-NOVA

Journalisteille tai journalistien työryhmille jaetaan enintään kaksi 20 000 euron Jokes-Nova-apurahaa uusien journalististen julkaisujen tai sisältöjen kehittämiseen.

APURAHOJA AMMATILLISILLE KURSSEILLE

- **Journalistinen moderointi**, Tampere, 1. jakso 3.-4. 11. 2016, 2. jakso 1.-2. 12. 2016
Koulutus verkkokeskustelujen moderointiin osallistuville journalisteille.
- **Lukijaa lähelle lehdessä ja verkossa**, Tampere, 1. jakso 25.-26. 8. 2016, 2. jakso 22.-23. 9. 2016
Paikallislehtien journalisteille suunnatussa koulutuksessa kehitetään paikallislehtien sisältöjä sekä paperilehdessä että verkossa. Kurssi keskittyy siihen, miten paikallisuus siirretään digitaalisiin julkaisuihin.
- **Videojournalismin kurssi**, Helsinki, 12.-14. 10. 2016 ja 24. 10. 2016
Kurssilla käydään läpi journalistisen videon koko tuotantoprosessi käsikirjoittamisesta ja kuvaamisesta kameran edessä esiintymiseen, äänittämiseen ja editointiin.
- **Uudet juttutyypit journalistin työssä**, Helsinki, 12.-14. 9. 2016
Kurssilla perehdytään uusiin juttutyyppeihin kuten vlogeihin, livelähetyksiin, twiitteihin, infografikkaan, pelillisyyteen, joukkoistamiseen ja nettitesteihin.
- **Jyrki A. Juutin muistostipendit**
Muistostipendit on tarkoitettu ammattiyhdistystoiminnassa tarvittavien edunvalvontavalmiuksien kehittämiseen.

Lisätietoa apurahoista, kurssien sisällöistä sekä hakuohjeet: www.jokes-saatio.fi

Apurahoja haetaan säätiön sähköisen apurahajärjestelmän kautta osoitteessa www.aspicore-asp.net/jokes/
Haettavana ovat vain ilmoituksessa mainitut apurahaluokat. Muut Jokesin apurahat muun muassa täydennyskoulutuksiin, kielikursseihin ja ammatillisiin matkoihin ovat haettavana syksyllä 2016.
Hakemus on jätettävä sähköiseen apurahajärjestelmään 27.5.2016 kello 17.00 mennessä. Hakemukseen liitettävä sitoumus on printattava järjestelmästä, allekirjoitettava ja postitettava säätiön osoitteeseen.
Sitoumuksen on oltava perillä säätiön toimistolla 3.6.2016 mennessä.

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö

Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki, PL 252, 00531 Helsinki
toimisto@jokes-saatio.fi, 050 551 3961

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö

Vähemmän byrokratiaa. Journalistiliiton free-neuvottelukuntaan kuuluva Tiina Sandberg sanoo, että liiton oman palveluyrityksen kautta työskentely olisi hyvä mahdollisuus etenkin uusille freelancereille. "Harvalle toimittajalle yrittäjäksi ryhtyminen on itsetarkoitus."

Palveluyrityshanke etenee

JANNE SALOMAA, TEKSTI • LIISA TAKALA, KUVA

Journalistiliitto suunnittelee osuuskuntaa, joka tarjoaisi palveluita freelancereille. Valtuusto päättää asiasta toukokuussa.

Journalistiliiton free-neuvottelukunta on valmistellut freelancerien työtä helpottavia palveluita tarjoavan osuuskuntamuotoisen yrityksen perustamista. Huhtikuun kokouksessaan liiton hallitus teki periaatepäätöksen asian viemisestä valtuuston päätettäväksi.

Osuuskunta huolehtisi muun muassa freelancerien laskutuksesta ja työeläkemaksuista. Se muodostaisi ammatillisen yhteisön, jonka kautta freelancerit voivat verkostoitua ja saada myös lisää työtilaisuuksia. Freelancerien olisi kuitenkin ensisijaisesti itse esitettävä asiakkansa ja neuvoteltava palkkionsa.

Journalistiliiton tavoitteena on, että freelancerit olisivat oikeutettuja työttömyysturvaan samoin ehdoin kuin palkansaajat. Esimer-

kiksi vajaatyöllistettyjen freelancerien pitäisi saada soviteltua päivärahaa osa-aikaisten työntekijöiden tavoin, toteaa liiton asiamies **Jussi Salokangas**.

"Tätä nyt suunnitteilla oleva osuuskunta ei kuitenkaan voi luvata, sillä TE-keskus päättää työttömyyspäivärahasta tapauskohtaisesti. Joissakin osuuskunnissa työttömyysturvan saaminen on ollut mahdollista", Salokangas sanoo.

HELSINKILÄINEN freelancetoimittaja **Tiina Sandberg** aikoo olla mukana, jos yritys perustetaan. Hän toivoo, että osuuskunta voisi auttaa myös työttömyysturvan piiriin pääsemisessä.

Sandberg kuuluu SJL:n free-neuvottelukuntaan, jossa on keskusteltu paljon siitä, olisiko freelancereille kannattavaa työskennellä liiton perustaman yrityksen kautta. Monen freelancerin eläkemaksut nousisivat, sillä osuuskunta pidättäisi sosiaaliturvamaksut laskutuksen perusteella, eikä alimi-

toitetun eläkkeen kerryttäminen olisi mahdollista.

"Toisaalta tämä tervehdyttäisi kilpailua, kun eläkettä olisi pakko maksaa itselleen", Sandberg toteaa.

Osuuskunta ei tavoittelisi voittoa. Toiminta on tarkoitettu rahoittamaan palvelumaksuilla, jotka olisivat noin viisi prosenttia laskutuksesta.

"Mitä useampi freelancer lähtee mukaan, sitä pienempi palvelumaksusta tulee", Salokangas sanoo.

Osuuskunta voisi myös neuvotella palkkioista tekijöiden puolesta, jos riittävän moni freelancer osallistuisi sen toimintaan. Tämä voisi nostaa palkkiotasoa.

Suunniteltu osuuskunta tarjoaisi palveluja Journalistiliiton jäsenille, myös satunnaisesti freelancetyötä tekeville, kuten opiskelijoille ja eläkeläisille.

Mikään muu ammattiliitto ei tarjoa jäsenilleen vastaavanlaista palvelua. ●

TYÖNANTAJA HALUAA LYHENTÄÄ TALVILOMAA

Neuvottelut kilpailukykykysymyksen soveltamisesta työehtosopimukseen ovat alkaneet lehdistön ja kustannustoimittajien osalta.

Työnantaja esittää molemmille kilpailukykykysymykseen sisältyvää 24 tunnin vuotuista työajan pidennystä toteutettavaksi kokonaisina työpäivinä lyhentämällä talvilomaa kolmella päivällä. Sen lisäksi olisi oikeus sopia paikallisesti työajan pidentämisestä muilla tavoin.

Työntekijäpuoli kannattaa jo lähtökohtana mahdollisuutta sopia paikallisesti työajan pidentämisen tavasta.

"Tällöin käyttöön saataisiin kunkin työpaikan tarpeisiin parhaiten sopiva malli. Jäsenistön selvä viesti myös on, että lomista 24 tuntia ei saa ottaa", sanoo Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen**.

KILPAILUKYKYSOPIMUKSEN soveltamiseen liittyen neuvottelupöydissä ovat myös paikallisen sopimisen laajentaminen ja siihen liittyvä luottamusmiehen aseman parantaminen. Se on käytännössä ainoa asia, jossa työehtosopimuksia parannetaan työntekijöiden näkökulmasta.

Paikalliseen sopimiseen liittyä myös niin sanottu selviytymislauseke, jonka myötä yrityksen kriisitilanteessa voitaisiin heikentää työehtoja irtisanomisten välttämiseksi. Selviytymislausekkeesta neuvotellaan alan kaikkien liitojen yhteisessä työryhmässä.

Eri sopimusalojen työntekijä- ja työnantajapuolten pitää käydä neuvottelut kilpailukykykysymyksen soveltamisesta toukokuun loppuun mennessä.

"Kiirettä ei vielä ole, sillä nyt ei neuvotella palkoista. Kilpailukykykysymyksen peruslähdekohtia on, että voimassa olevia työehtosopimuksia jatketaan vuodelle ja palkankorotuksia ei ole tulossa", Savolainen sanoo.

Kustannustoimittajat neuvottelevat seuraavan kerran on 29. huhtikuuta ja lehdistö 4. toukokuuta.

Nina Erho

LÄÄKÄRILIITTO LÄKARFÖRBUNDET

Suomen Lääkäriliitto on ammattijärjestö, johon kuuluu 94 % Suomessa toimivista lääkäreistä. Ammattijärjestönä liiton päätehtävä on jäsentensä edunvalvonta.

Lääkärilehti on Suomen Lääkäriliiton julkaisema suomalais-ten lääkärin johtava ammattilehti, joka ilmestyy painettuna 41 kertaa vuodessa. Lääkärilehden viikoittainen vajaan 30 000 kappaleen painos tavoittaa lähes kaikki suomalaiset lääkärit sekä edustavan joukon terveydenhoidon muita vaikuttajia. Painettua lehteä täydentävät moderni verkko-sivusto, sähköiset uutiskirjeet sekä suurelle yleisölle avoin verkkokanava Potilaan Lääkärilehti.

Lääkärilehden tieteellistä sisältöä käsittelevään ryhmään tarvitaan kokopäiväiseen ja toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen

editoiva tiedetoimittaja

Tehtävän ydinsisältö on tieteellisiksi artikkeleiksi hyväksyttyjen vertaisarvioitujen käsikirjoitusten editointi julkaisukuntoon sekä kliinikkolääkäreitä palvelevien palstojen toimittaminen yhteistyössä lääkärin kanssa. Lisäksi toivomme tehtävään valittavalta kykyä ja halua osallistua uutistyytöön sekä painetussa Lääkärilehdessä että sähköisissä palveluissamme.

Edellytämme

- vähintään ylempää korkeakoulututkintoa
- tieteellisen julkaisemisen parissa hankittua kokemusta
- erinomaista suomen kielen taju
- motivaatiota itsenäiseen työskentelyyn
- monipuolisia vuorovaikutustaitoja sekä ruotsin ja englannin kielen taitoa.

Arvostamme lisäksi

- tutkijakoulutusta, toimittajakokemusta, modernin tilastografiikan osaamista.

Tarjoamme

- haasteellisen ja mielenkiintoisen tehtävän
- näköalapaikan lääketieteen kehitykseen
- taitavan ja keskinäiseen tukeen luottavan toimitusyhteisön
- laajat ja aktiiviset kontaktit lääkäriasiantuntijoihin.

Lisätietoja tehtävästä antavat

lääketieteellinen päätoimittaja Päivi Hietanen, puh. 040 736 2845 ja vastaava päätoimittaja Hannu Ollikainen, puh. 050 314 2585

Vapamuotoiset hakemukset 2–3 suosittelijan yhteystiedoin pyydämme viimeistään 16.5.2016 sähköpostitse osoitteella rekrytointi@laakariliitto.fi.

Mökki Saimaan rannalta

Etelä-Savon Journalistien virkistysseuran Hurissalon mökit (2 mökkiä Saimaalla) vuokrattavana Journalistiliiton jäsenille.

Hinnat: seuran toimialueella asuvat 180 euroa/vko (ma–su), muut 360 euroa/vko, viikot ennen sesonkia (20.6.–28.8.) ja jälkeen -30%.

Varaukset: seija.k.lipsanen@gmail.com, 040 547 7115

Liity suljettuun Virkistysseura -ryhmään Facebookissa, jossa on kuvia ja lisätietoja mökeistä.

Etsi Xpertti

ETSITKÖ JUTTUUSI TUTKIJA-ASiantuntijaa?

palveluksessasi www.etsixpertti.fi

YLIOPISTOT,
TUTKIMUSLAITOKSET JA

JOURNALISTI

SEURAAVA LEHTI ILMESTYY 19.5.

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL

(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS

Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST

info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR

www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

POSTIOSOITE / POSTADDRESS

Siltasaarekatu 16,
00530 Helsinki
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

FINKA / A-KASSA

www.finka.fi
(09) 8689 400

*Suomen Journalistiliitto on ammattijärjestö,
jonka tehtävä on valvoa journalistien ja journalismin etuja.
Jäsenkuntamme koostuu viestintäalan ammattilaisista,
kuten toimittajista, kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä
ja kustannustoimittajista.*

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

Paikoillanne, valmiina, virtaa!

Marjaana Wikman treenaa joukkueessa, jonka takia palataan maailmalta Nummelaan. Tanssillinen voimistelu on lapsesta saakka jumpanneelle armollinen laji, mutta häviäminen harmittaa aina.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • LIISA TAKALA, KUVA

Näytän niille! Se on viimeinen ajatus **Marjaana Wikmanin** mielessä juuri ennen kilpailusuoritusta. 30-vuotias Wikman harrastaa tanssillista voimistelua, jossa tiukin kisa käydään tällä hetkellä juuri yli 20-vuotiaiden sarjassa. Hän haluaa saada yleisön tuntemaan, mutta myönnettäköön – myös voittaa.

”Hankalinta voimistelussa on aikuisiällä ihan ajanhallinta. Mutta häviäminenkin on aika syvältä”, MTV Uutisten uutistuoottajana vuorotyötä tekevä Wikman sanoo.

Wikmanin joukkue, Vihti-Gym-liikuntaseuran Impulssi, on treenannut yhdessä vuodesta 2008. Harjoituksia on vain yhdet viikossa, joten poissaolo niistä harmittaa sitäkin enemmän.

”Kaikkein eniten tuo tuskaa se, kun tietää, miten se haittaa muita.”

TANSSILLINEN VOIMISTELU on sukua joukkuevoimistelulle, joka on nykyisin totista huippuurheilua. Harrastajia on reilut 4 000. Pakollisia liikkeitä ei ole, ja koreografialla on suuri merkitys.

Wikmanin mielestä laji on armollinen. Siinä ei pelata notkeudella, vaan tarkalla varatoteutuksella ja liikkeen virtaavuudella.

”Jos sen aloittaa kolmekymppisenä, menee kauan ennen kuin hiffaa, mitä tehdä, kun sanotaan, että seiso paikallasi ja hengitä käsilläsi.”

Itse Wikman puhuu ”tätijumpasta”. Hän tuli sen pariin perinteistä polkua: äiti-lapsijumpasta satujumppaan, sieltä joukkuevoimistelijaksi, seura-aktiiviksi ja valmentajaksi.

Teinilauman kaitseminen valmentajana opetti Wikmanin mukaan ”katastrofin hal-

lintaa”, josta on ollut hyötyä myös työssä.

Nykyisin hän viihtyy rivijumpparina.

”Olen heittäytynyt vapaamatkustajaksi, ja pidän vain hauskaa. Tämä on tämmöinen henkireikeä.”

Joukkuekaverit ovat tärkeitä. Heistä monet Wikman on tuntenut lapsesta asti. Osa on palannut maailmalta Nummelaan Impulssin takia. Valmentajaa 20 naisen joukkueella ei ole, vaan kukin vetää treenit vuorollaan.

”Joskus on ajateltu, että tarvitsimme ulkopuolisen valmentajan pitämään muijat kurissa.”

Joskus jumppaperheessä on pinna kireällä.

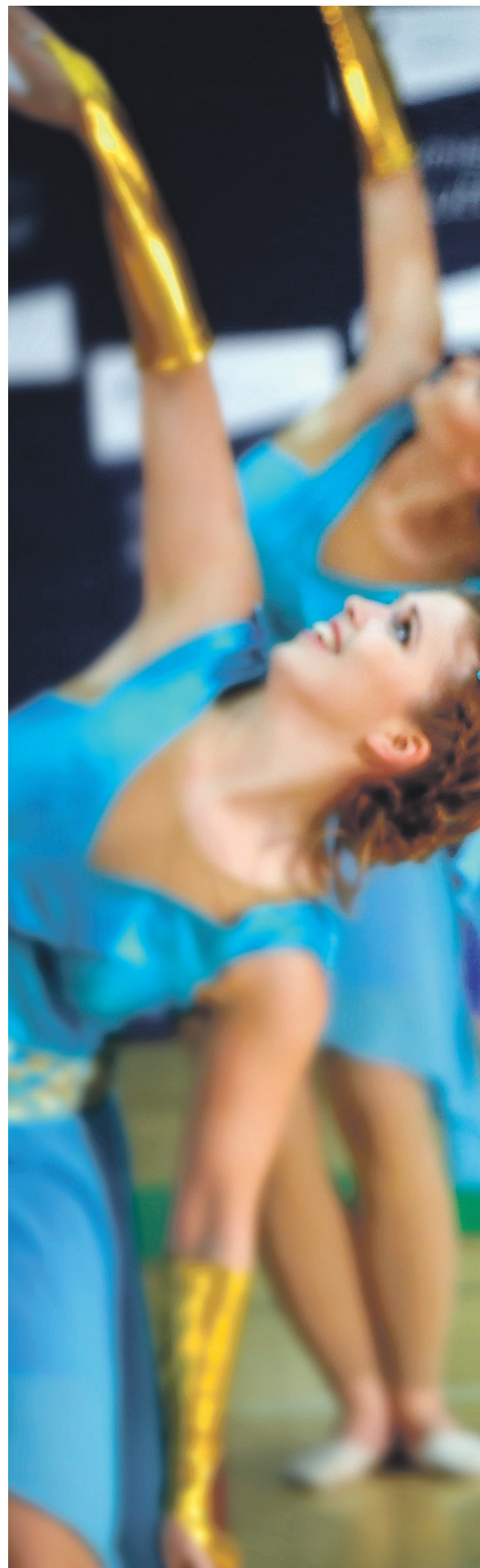
”Naisporukka riitelee aina. Joskus on ajateltu, että tarvitsimme ulkopuolisen valmentajan pitämään muijat kurissa”, Wikman sanoo nauraen.

Ennen kisoja ryhmä keskittyy ohjelman harjoitteluun ja ilmentämiseen. Koreografiaan mietityt tunnekoukut käydään läpi yhdessä kisapäivänä: tässä kohtaan ollaan vihaisia, tässä ylpeitä.

Lavalle mennessä kajahtaa vielä: ”Hyvä Impulssi!”

HELMIKUUSSA TANSSILLISESSA voimistelussa kisattiin Vihdissä. Kotikisoista Impulssi sai hopeaa. Wikmanin ensimmäinen ajatus oli: ”Missä kulta?”

”Aina pitää jäädä se jano: olla tyytyväinen suoritukseen, mutta miettiä, millä me vielä haastamme itseämme.” ●

VAPAALLA

MARJAANA WIKMAN

● 30-vuotias MTV Uutisten uutistuottaja ja verkotoimittaja. Työskennellyt MTV:ssä vuodesta 2006 lähtien.

● Opiskellut Haaga-Helia ammattikorkeakoulun toimittajakoulutuksessa.

● Harrastaa myös kuntosalitreeniä, juoksua ja näyttävien kakkujen leipomista. "Eilenkin tein puoleen yöhön asti kakukukoristeita", Wikman kertoo.

◀ **Ei mitään lilluttelua.** Helmikuussa Marjaana Wikman kisasi kotipaikkakunnallaan Nummelassa. Voimistelussa tarvitaan hänen mielestään samaa heittäytymistä kuin toimittajan työssä: "Molemmissa pitää pistää itseään likoon, olla hersyvä ja uskaltaa."

Nainen, tarvitet laukkuja

Kaupparehdeissä alkoi keväällä *Option* tyylikoulu, joka käy tekstein ja videoin läpi ”miehen ja naisen tyylin perustaitoja”. Joka osassa ”opetetaan helppo vinkki, kikka tai taito, joka tekee elämästä tyylikkäämpää”.

Kaunis ajatus, mutta jos ihmisellä on varaa samastua vaatteiden ja asusteiden luksusliikkeisiin, jotka saavat sarjassa kivasti näkyvyyttä, olisiko hän jo selviytynyt kravatinsolmimisesta tai oikeankokoisten korkkareiden ostamisesta?

No, ehkä koodarit ovat tehneet miljoonan farkuissa ja heille on paikallaan kertoa, että ”puku päällä miehellä on erittäin hyvät mahdollisuudet olla parempi versio itsestään” tai että ”naiset käyttävät päivittäin laukkuja ja eri tilanteisiin tarvitaan erilaisia laukkuja”.

Vai onko kyseessä sittenkin tavoitetasen esittelevä yritys auttaa keskiluokkaa? Huumori, jota tavallinen palkansaaja ei ymmärrä? Vai uuden ajan monimedia, joka liukuu sujuvasti bisneslehdestä naistenlehdeksi. Lisää laukkuja, parempaa elämää? Lisää laukkuja, paremmin pyörivää taloutta?

Nina Erho

Kohu menneisyydestä

Yksi *Iltalehden* lööppiuutisista oli 11. huhtikuuta 2016 se, että **Jutta Urpilainen** (sd.) aikoo yhdistää äitiyden ja työn.

Kyllä, ihan oikeasti.

On olemassa medioita, joiden uutisena kutkuttaa, kun vuonna 1888 perustettujen lastentarhojen, vuonna 1972 säädetyn päivähoitolain ja vuonna 1996 saadun subjektiivisen päivähoito-oikeuden jälkeen nainen ”aikoo” vuonna 2016 yhdistää äitiyden ja työn. Kahvilla on oltu myös 1990-luvun alussa, kun kansanedustaja **Janina Andersson** (vihr.) imetti eduskunnan kuppilassa tai ministeri **Eeva Kuuskoski-Vikatmaa** (kesk.) sovitti yhteen budjettineuvotteluita ja yöimetyksiä.

Tai ehkä kannattaisi lähettää kuvaaja päiväkodin portille ihmettelemään? ”Kelatkaa! Nää ihmiset elää näin joka päivä!”

Lööppi on tietysti luontevaa jatkoa sille, että toimittajat ovat kyselleet Urpilaisen lapsihaaveista siitä lähtien, kun hänestä vuonna 2008

tuli SDP:n puheenjohtaja. Kun Urpilainen vuonna 2014 hävisi paikkansa, arvuuteltiin jo saman päivän aikana, ”täytyykö nyt vauvahaave?”

Media, olet se urpo sukulainen, joka ensin tivaa vauvauutisia ja sitten ihmettelee, aikooko äiti todella palata töihin.

Marja Honkonen

Tarjous joka kannattaa tutkia

Valtavassa nosteessa oleva jääkiekkohuuma houkuttelee apajille uusia pelureita raportoitmaan jääkiekosta. Yksi uusista on Leijonat.com-sivusto, jonka nimestä voisi päätellä, että sivusto olisi kytköksissä Suomen Jääkiekkoliittoon.

Näin ei ole, vaan sivustoa pyörittää Nordic Sport Media -niminen yhtiö, joka on ilmoit-

tanut verkkosivuillaan, että sen tavoite on olla Euroopan ykkösmedia urheilussa vuoteen 2020 mennessä.

Tiedossa ei ole miten yhtiö on tavoitteensa edennyt, mutta nyt Leijonat.com hakee uusia toimittajia verkossa julkaistulla nimetönnällä ilmoituksella.

Työnhakuilmoituksen mukaan työstä luetaan korvaus, joka määräytyy työmäärän mukaan. Hyvä niin.

Yrityksen taustat kannattaa silti selvittää ennen kuin tarjoukseen tarttuu, sillä ilmoituksessa kerrotaan myös, että ”pyrimme tekemään sinulle tarjouksen, josta et voi kieltäytyä”.

Mario Puzon *Kummitähti*-tarinan tuntevat tietävät, että tästä tarjouksesta ei seuraa mitään hyvää.

Manu Marttinen

Yleisönosasto

Jari Pelttonen

Aattelin pyytää jotain NHL-tähteä mun pojan lätkeleirille pariks päiväksi hommiin, kun nehan siellä NHL:ssä niin **TYKKÄÄ PELAILLA**. Ja sit toi Wahlroosin Björkka vois tulla päiväkodin talkoisiin neuvomaan varainhankinnassa, kun sehän niin **TYKKÄÄ RAHASTA**. Palkkaa me ei kyllä voida maksaa, mutta mitäs tuosta. Pyydettiinhan muakin yhteen kansainväliseen seminaariin piirtämään ilmaseks, kun mä kuulemma niin **TYKKÄÄN PIIRRELLÄ**. No voidaan me niille makkarat tarjota.

